د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

پنځم ټولگی

...کال: ۱۳۹۰هـ ش

Ketabton.com

... پـــورې اړه
...که منعه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

پنځم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

- د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت آمر.
- مؤلف عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرګو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو دیپارتمنت استاد.

علومو اکاډمي

- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

۱.دوکتور احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.

۲.د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارګر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی او د دې کتاب ایډیټ کوونکی.

۳.فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي او مسلکي غړې.

۴.د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو د پیارتمنټ آمر.

۵.د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ غړی اود دې کتاب ایډیټ کوونکی.

٦.سیف الرحمن آشنا د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمټ ادیتور.

انځورګران:

نفیسه پوپلزۍ او محمد غالب الله یار.

عزیزالله د استقلال لیسې ښوونکی.

د محتویاتو، دینی، فرهنګي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

- ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
- دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمېټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین:

رحمت الله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځيدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

سرلیک	مخ
حمد	۱
حضرت عثمان رضی الله عنه	۳
غږ پوهنه	۵
مېلمه پالنه	۷
مترادفي کلمې	۹
غوره ویناوې	۱۱
بي بي عایشه رضی الله عنها	۱۳
متضادي کلمې	۱۵
معیوب هلک	۱۷
ملي یووالی	۱۹
متشابه کلمې	۲۱
ملګري ملتونه	۲۳
متلونه	۲۵
ټپه (هجا یا سپلاب)	۲۷
بشر دوستي	۲۹
آزادي	۳۱
دنومونو جوړښت (ساده نوم)	۳۳
ګېدړه	۳۵
مرکب نوم	۳۷
اشر (ګډ کار)	۳۹
دکونړ سیند	۴۱
مشتق نوم	۴۳
موزیم	۴۵
دبست کلا	۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ژبې توري	٤٩
الوتکه	٥١
د کلام برخې (نوم)	٥٣
ټلویزیون	٥٥
دماین خطرونه	٥٧
دټپ ترل	٥٩
دنشه يي توکو زيانونه	٦١
دچینې غاړه	٦٣
خاص نوم	٦٥
ګل پاچا الفت	٦٧
عام نوم	٦٩
لمريز نظام	٧١
ابن سينا	٧٣
دوني ريښې	٧٥
چاپيريال يا محيط	٧٧
دمفرد او جمع نوم (مفردنوم)	٧٩
کولالې	٨١
نيوټن	٨٥
دجمع نوم	٨٧
شيدې پلورونکی	٨٩
صفت	٩١
مزارشريف اوبلخ	٩٣
د نوم اوصفت ترمنځ اړيکې	٩٥

لومړی لوست

حمد

موخه: دمتن لوستل ، ليکل ، د حمد په اړه معلومات ورکول او په شعر کې د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې په حمد کې د چا صفت او ستاينه کېږي؟
- تاسې دلو ی خدای (جل جلاله) د قدرت د نښو نښانو بېلګې ووايئ؟

پــــه نــامــه د هغــه خدا ی مــې دا بيـان دی
چې يـو نـوم يې په نـومـو نـوکې سبـحـان دی
هــم پــادشــاه دی دجـمـلــه وو پــادشــاهـانـو
هــم دهــــر يــوه سـلـطـان پــه سر سلطـان دی
هــغــه کــار چې وهــر چــاوتــه مـشـکـل دی
هـــغـــه کـــار واړه وده وتـــه آســــــان دی
ځــوک آفــتــاب شــي پــر آســمــان راخــېــژولــی
ده آفــتــاب را خـــېــژولـــی پــرآســـمـــان دی
ځــوک دلــمــر پــر مــخ حــجــاب شــي غــوړولــی
ده پــټ کــړی لــمــر پــه ابــر کــې پــنـهـان دی

(عبدالرحمن بابا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې دلوست په اړه څو پو ښتنې وکړي.
- ښوونکی دې نظم په لوړ اواز ولولي .
- ښوونکی دې د نظم مطلب په ساده ژبه په نثر واړوي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. دلاندې کلمو معنی له یاده پیدا کړئ او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

- سبحان پاک
- سلطان
- حجاب
- ابر

۲. په لاندې کلمو کې عام او خاص نومونه وښیئ.

- کابل خاص
- ښوونکی
- کتاب
- خدای (جل جلاله)

دلوستل شوي نظم اصلي مفهوم په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

۳. دلاندې بیت مفهوم څه شی دی په خپلو کتابچوکې یې ولیکئ.

هغه کار چې وهرچاوته مشکل دی — هغه کار واړه و ده وته آسان دی

ارزونه:

- آیا زده کوونکي شعر سم لوستلی شي؟
- دحمد په اړه خبرې کولی شي؟
- لوستل شوی شعر په نثر اړولی شي؟
- آیا زده کوونکي د کلمو مترادف شکل له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې دلوی خدای (جل جلاله) دقدرت دنښونښانو په اړه څو جملې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

حضرت عثمان (رضی الله عنه)

موخه: دمتن لوستل، ليکل د حضرت عثمان (رضی الله عنه) پېژندنه او په متن کې دنومونو زده کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) څوک و؟
- حضرت عثمان (رضی الله عنه) زموږ د پيغمبر (صلی الله عليه وسلم) څووم يار دی؟

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) درېم يار دی، د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) له پيدا ايښت څخه پنځه کاله وروسته زېږيدلی دی دپلار نوم يې عفان و. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صديق (رضی الله عنه) په لار ښوونه د اسلام په مبارک دين مشرف شو. د تقوا او حيا خاوندو. له ليک او لوست سره يې مينه درلوده، همدا راز يې په سخاوت کې شهرت درلود کله چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) د اسلام په مبارک دين مشرف شو نو قرآن کريم يې په ياد زده کړ چې د هغه په پوهه کې يې لا زياتوالی راوست او د ده د خلافت په موده کې قرآن کريم په يوه مصحف کې را ټول شو.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) پرته له خلافت څخه سودا ګري هم کوله او له دې لارې څخه يې زياته حلاله شتمني پيدا کړه او خپله شتمني يې د اسلام د مبارک دين په لاره کې لګوله. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت عمر (رضی الله عنه) له شهادت څخه وروسته د مسلمانانو مشر وټاکل شو.

د خلافت په دوره کې يې ډېر فتوحات کړي او خلک يې د اسلام سپېڅلي دين ته را بللي دي او دده مبارک د خلافت په وخت کې افغانستان ته هم د اسلام سپېڅلی دين راورسېد.

دولس ورځې کمې دولس کاله يې خلافت وکړ او په پای کې د باغيانو او اسلام د دښمنانو له لاسه په داسې حال کې په شهادت ورسېد چې د قرآن کريم تلاوت يې کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن مطلب له زده کوونکو څخه وپوښتي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لغتونه او معناګانې:

- تقوا	پرهېزګاري
- سخاوت	ځوانمردي، ورکړه
- خلافت	استازيتوب، نيابت
- مصحف	دقرآن کريم کتاب
- شتمني	دارايي

۲. لاندې جملې ولولئ او نومونه په کې وښيئ! بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!
حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صديق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دين مشرف شو .

۳. په لاندې جملو کې د ربط توري و ښيئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابو بکر صديق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دين مشرف شو.
- د تقوا او حيا خاوند و.
- همدارازيې په سخاوت کې شهرت درلود.
- له ليک او لوست سره يې مينه وه .

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دحضرت عثمان په اړه يې پوهه حاصله کړه؟
- په جملو کې نومونه پيدا کولی شي؟
- د ربط توري په جملو کې پيدا کولی شي؟

کورنۍ دنده:

د متن نوې کلمې خپلو کتابچو ته ورسوئ او په جملو کې يې هم وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

غږ پوهنه

موخه: د متن لوستل، لیکل؛ د غږ پوهنې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې غږ پوهنه څه ته وايي؟
- غږ پو هنه څه شی څېړي ؟

غږ پوهنه : هغه پوهنه ده چې په ژبه کې د خبرو آوازونه څېړي.

لکه : مور_پلار _ خور_ ورور _ د (مور) کلمه درې غږونه (م، و ، ر) لري د (پلار) کلمه څلور غږونه (پ، ل، ا ، ر) لري د کاکا کلمه هم څلور غږونه (ک، ا ، ک، ا) لري او د (ماما) کلمه هم (م، ا ، م، ا).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله او د غږیو هنې په اړه په کلمو کې بېلګې وړاندې کړه.
- دغږونو د منځ ته را تللو په اړه خبرې او معلومات ورکړه.
- ښوونکی دې څو کلمې په تخته ولیکي او پر زده کوونکو باندې دې کلموته بدلون ورکړي. لکه (لور) که د (ل) توري په ځای (ک) توری راشي د (کور) کلمه ترې جوړېږي چې په شکل کې هم بدلون راغی او د کلمې په معنا کې هم.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او دهرې کلمې د لومړي توري په بدلون سره دې یوه بله معنا لرونکې کلمه ترې جوړه کړي.

(ناک، لور، نور، منډه، تبر، ګټه، جوړه، چم).

مثال: د (ناک) د کلمې د (ن) توري په ځای د (پ) توری وکارول شي د(پاک) کلمه ترې جوړېږي.

غږونه د سږو دهوا د را وتو په وسیله منځ ته راځي. هوا له سږوڅخه راووځي او دستوني، مرۍ، حنجرې، ژبې، تالو، سپږمو، غاښونو، ژبې او شونډوسره داړیکو په وسیله آواز پیدا کیږي د مثال په توګه د (ب) او (پ) دتوروپه آوازونو کې شونډې ترل کیږي اوپه یوه وار بیرته کیږي دتلفظ په وخت کې خو له او شونډې پرانیستل کیږي او آواز له خولې څخه راووځي.

ارزونه:

- زده کوونکي په دې پوه شول چې غږونه له کوم ځای څخه را وځي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې کلمو ته دتوري په بدلون بله معنا لرونکې کلمه جوړه کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د لومړي توري په بدلون نورې مناسبې سمې کلمې ترې جوړې کړئ!

(کار – مار – نوک – کټ – مور – بل).

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

مېلمه پالنه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل؛ د مېلمه پالنې په دود او رواج پوهېدل او په متن کې د صفت کلمې په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د مېلمه درناوی زموږ په ملي دود کې ولې ارزښت لري؟
- که ستاسې کور ته مېلمه راشي دغه څه ډول خدمت کوئ؟

مېلمه پالنه زموږ په خلکو کې يو ډېر لرغونی ملي او ديني دود دی. افغانان

مېلمه ته په درنه ستر ګه ګوري او د خپل وس او توان په اندازه يې قدر، درناوی او خدمت کوي. او مېلمه دلوی خدای (جل جلاله) عطا ګڼي، که څه هم زموږ د ځينو خلکو اقتصادي حالت ښه نه دی خو کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دغه د قدر، درنښت او خدمت لپاره هر څه چې په کورکې لري په ډېر اخلاص يې پخوي او په ډېر عزت يې ورته په مخکې ږدي. همدا راز زموږ خلک له خپلو مېلمنو سره په ورين تندي خبرې کوي په همدې توګه زموږ خلک هېڅکله داسې حرکت نه کوي چې د مېلمه د خپګان سبب وګرځي او په ډېره مينه ورسره ناسته ولاړه کوي، ځکه دوی په دې باور لري، که چېرې مېلمه ورڅخه خپه شو په حقيقت کې خدای (جل جلاله) او د هغه رسول (صلی الله عليه وسلم) ورڅخه خپه شول.

لنډه دا چې مېلمه پالنه دتاريخ په اوږدوکې دافغانانو يو غوره او ځانګړې صفت دی چې د نړۍ خلک ترېنه هم خبردي او زموږ دغه وياړلی دود په ډېر درناوي سره ستايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- دمېلمه پالنې په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړئ چې هغوی په خپله خبرې وکړي.
- له متن څخه د بېلګې په ډول د (صفت) یوه کلمه د تختې پر مخ ولیکئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په متن کې د صفت نورې کلمې په خپله پیدا کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. متن له یو بل سره په چوپتیا ولولئ!
٢. دمېلمه پالنې په هکله دې د ټولګي مخکې خبرې وکړي.
٣. په لاندې جملو کې د فعل او ضمیر کلمې وښیئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
- کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دهغه دقدر، درنښت او خدمت لپاره هرڅه چې په کور کې لري په ډېر اخلاص یې ورته پخوي او په ډېر عزت یې دهغه په مخکې ږدي.
- خلک دخپلو مېلمنو سره په ورینه تندې خبرې کوي او د هغوی د حال او احوال پو ښتنه کوي.

٤. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې دلومړي توري په بدلون داسې بله کلمه ترې جوړه کړئ چې معنا لرونکې وي.
لکه: (کور۔ پور۔ حال ۔ مینه ۔ حرکت)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د مېلمه پالنې په اړه په شفاهي توګه معلومات وړاندې کولی شي؟
- په جملو کې یې د صفت کلمې پیدا کړې شوې؟
- په ورکړل شوو جملو کې یې د فعل او ضمیر کلمې پیدا کړې شوې ؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مېلمه پالنې په اړه اووه کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

مترادفي (هم معنا) کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د مترادفي کلمې پر معنا او مفهوم باندې پو هېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- مترادفي کلمې څه ډول کلمو ته ويل کېږي؟
- ايا څوک د مترادفي کلمې بېلګې يادولی شي؟

مترادفه کلمه : هغه کلمه چې په شکل اوبنه کې سره تو پيرلري او معنا يې سره ورته وي مترادفه کلمه بلل کيږي.

لکه: په لاندې کلموکې چې مترادفي کلمې ليدل کېږي.

کوښښ	زيار
ښکلی	ښايسته
تيره	ډېره
نړۍ	دنيا ، جهان
لوی	غټ

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز ولوله.
- دمترادفي کلمې په اړه معلومات له بېلګو سره ورکړه.
- زده کوونکي وهڅوئ چې نورې مترادفي کلمې له ياده وواييي او هم يې معنا پيدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزده کوونکو فعالیتونه :

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي او تر مترادفو کلمو لاندې دې کرښه وکاږي.

- انسان چې روغ او جوړ وي ښه کار کولای شي.
- زرغونه داز موينې په تېرولو ډېره خوشحاله او خوښه ښکاري.
- زموږ د پښتو ښوونکی پاک او سپېڅلی ځوان دی.

۳. د لاندې کلمو مترادفې یا هم معنا کلمې له چوکاټونو څخه پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

هېواد	وظیفه	ښایسته
زیات	شاوخوا	

ډېر -----------
وطن -----------
دنده -----------
چاپېریال _____
ښکلی ______

۴. لاندې متن ولولئ! مترادفې کلمې په کې پیدا او په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

رنګینه او امین خوراو ورور دي .دوی په یوه ښنه او زرغون بڼ کې خوښ او خو شحاله روان وو. هغوی ښکلي او ښایسته کالي اغو ستي وو. دواړه په بڼ کې داسې ښکارېدل تا به ویل چې هېڅکله یې ناروغتیا اوناجوړتیا نه ده لیدلې او تل همداسې روغ او جوړ دي. دبڼ په هره خوا کې خوښي او خو شحالي وه. هري خواته د مر غیو چغهار، سندرې اوناري وې. ورو ورو رڼا مخ په کمېدو شوه. هره خوا تیه تیاره او تور تم شو، په آسمان کې برېښنا شوه. باران په اورېدو پیل وکړ. رنګینه او امین دواړه په ځغاسته او منډه کورته لاړل.

ارزونه:

- ځوتنه زده کوونکي دې ځواب ورکړي چې مترادفې کلمې څه ډول کلمې دي؟
- ځوتنه زده کوونکي دې یو بل ته مترادفې کلمې ووایي او بل تن دې دهغو کلمو هم معنا پیدا کړي.
- ایا زده کوونکی دمترادفو کلمو په معنا او مفهوم پوه شول؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې څو مترادفې کلمې ولیکئ. معنا یې پیدا او بیایې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

غوره وينا وې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، دغوره وينا په مطلب پو هېدل، پـه هغـو عمـل کول او په ويناووکې د مترادفو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا تاسو له چا څخه غوره ويناوې اورېدلې دي؟ که مو اورېدلې وي ويې وايئ؟
- غوره ويناوې کومو ويناوو ته وايي؟

۱- هسې رښتينې ملګرې ومومئ چې په ښه ورځ مو مجلس پرې ښايسته وي او په سخته ورځ مو ملا تړ شي.

حضرت عمر (رضی الله عنـه)

۲- هر څوک چې زموږ عيبونه را ښيي پاک خدای (جل جلاله) دې پرې ورحميږي.

حضرت عمر (رضی الله عنـه)

۳- غم او نهيلې د بېکاره خلکو صفتونه دي.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

۴- د سړي قدر د هغه د علم او ادب په اندازه پـه کـار دی، نـه د هغـه د شـتمنۍ او نسب له مخې.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

ښوونکي ته لارښوونې:

- غوره ويناوې ولوله او په مطلب يې خبرې وکړه!
- له زده کوونکو څخه د غوره ويناوو مطلب په هکله پوښتنې وکړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. غوره ويناوې په چوپتيا سره ولولئ!

۲. دهر ګروپ يو کس دې د ټولګي مخکې ديوې وينا په مطلب خبرې وکړي.

۳. دلاندې کلمو هم معنا پيدا اوپه خپلو کتابچو کې وليکئ.

(ملګرې، مجلس، ښايسته، عيبونه، پاک، غم، صفتونه، قدر، علم، شتمنۍ تلاوت، عبادت ، نهيلي)

۴. غوره ويناوې ولولئ او بيا د هرې وينا مطلب په خپلو کتابچو کې وليکئ.

ارزونه:

- ايا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي؟
- دغوره ويناوو په مطلب پوه شوي او خبرې پرې کولی شي؟
- دورکړل شوو کلمو هم معنا يې پيدا کړای شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې نوې لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او په جملو کې يې وکاروئ.

(عيبونه، نيمګړتياوې عبادت، ناهيلي، نا اميدي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

بي بي عايشه (رضی الله عنها)

موخه: د متن لوستل ، ليکل، دبی بی عايشی رضی الله عنها په اړه معلومات او په متن کې د صفت د کلمو په ګوته کول دي.

هڅو ونکي پو ښتني:

- ويلای شئ چې بي بي عايشه (رضی الله عنها) څوک وه ؟
- بي بي عايشه (رضی الله عنها) زموږ د ګران پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څه کيده؟

د مسلمانانو مور بي بي عايشه (رضی الله عنها) د حضرت ابوبکر صديق (رضی الله عنه) لوروه ، چې په مکه معظمه کې زېږېدلې او حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د بي بي خديجې (رضی الله عنها) تر وفات وروسته ورسره واده وکړ. له حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څخه يې د ديني علم زده کړ. دا ډېره پوهه او عالمه بي بي وه.

ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل زده کول او د سختو مسئلو پو ښتني به يې ور څخه کولې. دا هم ديا دولو وړده چې زيات شمېر احاديث تري روايت شوي دي، د الله (جل جلاله) د کتاب د علم په وسيله خلک ډېرو لوړو مرتبوته رسېدلي دي.په يوه حديث شريف کې دا موضوع داسې بيان شوې ده:

((د علم زده کړه په هر (نارينه او ښځينه) مسلمان باندې فرض ده.))

بي بي عايشه (رضی الله عنها) هم دعلم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

بي بي عايشه (رضی الله عنها) د (۶۲) کالو په عمر په مدينه منوره کې وفات او هلته خاورو ته وسپارل شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله!
- ښوونکی دې د بي بي عایشې (رضی الله عنها) په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. متن په چوپتیا سره د یو بل په مرسته ولو لئ!
٢. دلاندې جملو تش ځایونه په درکړل شوو مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ!
- بي بي عایشه (رضی الله عنها) په مکه معظمه کې زیږیدلې.... (ده، دی)
- له حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) څخه یې ------ علم زده کړ. (دیني ، اخلاقي)
- داډېره پوهه او عالمه بي بي ---------. (دی ، وه ، ده).
- ډېرو ښځینه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه دیني مسایل -------------.
- (زده کول ، یاده ول)
٣. لاندې جملې ولولئ ، په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا د صفت کلمې لاندې کرښه وکاږئ.
- داډېره پوهه او عالمه ښځه وه.
- بي بي عایشه (رضی الله عنها) د علم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبي بي عایشې (رضی الله عنها) په هکله معلومات ورکولی شي؟
- دجملو تش ځایونه په مناسبو کلمو ډکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د بي بي عایشې (رضی الله عنها) په هکله یوه لنډه مقاله ولیکي چې له شپږو کرښو څخه لږه نه وي.

اتم لوست

متضادې کلمې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، او د متضادې کلمې په معنا او مفهوم پوهیدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په مخکې ټولګیو کې متضادې کلمې لوستلې دي؟ که مو لو ستلی وي څو بېلګې یې ووایئ!
- ستاسې په نظر متضادې کلمې څه ډول کلموته وایي؟
- آیا کوم شئ چې څو متضادې کلمې پر تخته ولیکئ؟

متضادې کلمې: هغه کلمې دي چې د معنا له پلوه یوه د بلې ضد وي. لکه په دې کلمو کې:

(تور ـ سپین) (ژړا ـ خندا) (اور ـ اوبه)

لاندې جملې ولو لئ او هغو کلمو ته ځیر شئ چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده.

- ❖ د پسرلي په سرکي شپه او ورځ سره برابره وي.
- ❖ په ژمي کې هوا سړه وي او انسان توده هوا خوښوي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ➢ ښاغلی ښوونکی دې متن ولولي.
- ➢ د متضادو کلمو په اړه دې معلومات ورکړي او بېلګې دې له زده کوونکو څخه و غواړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لاندې بیتونه ولولئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ؛ تر متضادو کلمو لاندې کرښه وکاږئ!

کار ګران مو شپه او ورځ په کارلګیا دي
د هېواد سختو دردونو ته دوادي

دژوندون سرې تودې زغمې په مینه
دو طن د ابادۍ لار کې فنا دي

(محمد عثمان تژند)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. تاسي هم ددې چوکاټ په څېر په خپلو کتابچو کې يو چوکاټ جوړ کړئ او بيا د هرې کلمې په مخ کې يې وليکئ.

سپين : تور
ډېر :
غښتلی :
يووالی :
ښکلا :

۳. د لاندې جملو د نښه شوو کلمو ضد په چوکاټ کې پيدا کړئ او د جملو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

لږ ، واړه ، بدرنګ ، تاوان

- په افغانستان کې لوی او واړه غرونه (ډېر) دي. ________کم___.
- دغو غرونو زموږ هېواد (ښکلی) کړی دی. __________.
- زموږ په هېواد کې (لوی) غرونه هم ډېر دي ______________.
- زموږ دهېواد غرونه موږ ته ډېره (ګټه) لري __________________.

ارزونه:

- زده کوونکي دمتضادې کلمې په معنااو مفهوم پوه شول؟
- ايا زده کوونکي دمتضادو کلمو په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې متضادې کلمې په جملو کې وکاروي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو متضادې کلمې وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

معیوب هلک

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د معیوب هلک حقونوته درناوی کول او د نویو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د معیوبینو په هکله څه ویلی شئ؟
- موږ باید له معیوبو خلکو سره څه وکړو؟

حبیب په یوه پښه معیوب دی دوه کاله مخکې کله چې هغه له خپل پلار سره کروندې ته روان و، په یوه ماین برابر شو او په دې پېښه کې یې خپله پښه له لاسه ورکړه. هغه ډېره موده غمجن و، ځکه هغه نه شو کولی چې له نورو هلکانو سره لوبې وکړي.

د حبیب ځینو ملګرو له ده سره ملګرتیا پرېښوده د حبیب ځوښه ملګري د هغه په حال خواشیني وو. هغوی دا فکر وکړ چې څنګه له حبیب سره مرسته وکړي. هغوی داسې لوبې پیل کړې چې په هغو کې حبیب هم برخه اخیستلی شوه.

ناصر د حبیب همزولی و. هغه ته دا ښکاره وه چې حبیب له زده کړې سره ډېره مینه او علاقه لري. هغه حبیب د ښوونځي تللوته و هڅاوه. اوس حبیب په پنځم ټولګي کې دی او ښوونځي ته د لکړو په مرسته ځي، حبیب په درسونو کې ډېر تکړه دی. له نورو زده کوونکو سره هم په درسونو کې مرسته کوي.ټول ښوونکي له هغه څخه ډېر خوشحاله دي. د حبیب کورنۍ، ملګري او ښوونکي له ده سره ډېره مینه لري. ځکه حبیب ډېر زیار باسي او د ژوند په هره برخه کې بریالی دی. حبیب وایي زه به په راتلونکي کې د معیوبینو د مرستې لپاره ډېر خدمتونه وکړم. اوس حبیب د روغو هلکانو په څېر ژوند کوي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- د معيوبينو سره د مرستې په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکړه!
- زده کوونکي و هڅوه چې په دې اړه د ټولګي په مخکې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن دې په لوړ اواز ولولي.

۲. دلاندې نووکلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو ترڅنګ وليکئ.

معيوب___________

خواشينى________

پيل____________

وهڅاوه _________

تشويق يې کړ عيبي خپه شروع

۳. لاندې جملې ولولئ! په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او د ضمير تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- هغه له خپل پلار سره کروندې ته روان و.
- د حبيب ځو ښه ملګرې د هغه په حال خواشينى وو.
- هغوى د اسې لو بې پيل کړې چې په هغو کې حبيب هم برخه اخيستلى شوه.

۴. پو ښتنې:

- حبيب دڅه شي له کبله معيوب شوى و؟
- هغه ولې غمجن و؟
- حبيب له کومولوبو څخه خوشحاله شو؟

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلى شي؟
- دنو يو کلمو هم معنا پيدا کړى شوې؟
- په جملو کې يې د ضمير کلمې پيدا کړې؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د معيوبينو په هکله شپږ کرښې مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

ملي یووالی

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د نظم په معنا او مفهوم پوهېدل او په متن کې د متضادو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ملي یووالی څه ته وايي؟
- د ملي یووالي په ارزښت خبرې وکړئ؟

هره پانه یې لایقه د ستاینې — په یو باغ کې وي ولاړې ډېرې ونې
په یوه هواکې ټولې لوېدلې — له یوې ویالې اوبه ورته راتللې
ښه او بدې وو شریک یو بې واکدارو — ددې ټولو یو خزان او یو بهارو
لکه ګوټې دیوه وجود دلاس وي — ځینې جګې ځینې ټیټې کوز او پاس وي
د منې او ناک توپیرله و را معلوم و — چنار لوړ و شفتالو لکه ماشوم و
هر مرغه مو پیژانده له خپل آوازه — د مرغانو وې نغمې پکې خورازه
لکه وې چې ولسونه په وطن کې — رنګارنګ ګلونه وو یوه چمن کې
مالیار و په هره ونه ډېر زهیر — په حقونوکې یې نه وڅه توپیر
په تمامه معنا یو واحد ملت و — یو له بله یې په هرڅه کې شرکت و
پکې هر قسمه ګلونه بوټې ګوره — لکه باغ یو مملکت وګڼه وروره
ببل رنګونه، ببل غږونه، ببل خویونه — دوه سکه ورونه لري ببل ببل نومونه

مګر دواړه او سیدونکې دیو کور وي
د یوې سترګې په کور کې سپین او تور وي

ګل پاچا الفت

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- شعر معنا کړه اوپه مفهوم يې ړنا واچوه!
- پر زده کوونکو باندې په شعر کې متضادې کلمې پيداکړه! او پرتخته يې ور باندې وليکه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. دلاندې کلمو متضادې کلمې پيدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو تر څنګ وليکئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ!

الف: ښه ________ ت: جګې ________ هـ: شپه ________

ب: بهار ________ د: لوی ________

٢. دلاندې پوښتنو سم ځوابونه وټاکئ.

- له ځګو اوتيتو ونوڅخه مطلب څه دی؟

الف) د ملي يووالي ښېلګې پېژندل.

ب) د مشرانو او همزولو پېژندل.

٣. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ ((د مرغانو وي نغمې پکې خورازه))

الف: د شعرونواو سندرو ډولونه.

ب: د مرغانو خبرې کول.

۴. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ ((رنګارنګ ګلونه وي يوه چمن کې))

سم ځواب يې په نښه کړئ او بيايې خپلو کتابچو کې وليکئ.

الف: دنرګس، غاټول او ګلاب ګل ونه دي.

ب: په يوه وطن کې د ببلابېلو قومونو ګډ اوسېدل دي.

ج: دچمن د ګلانو پېژندنه ده.

ارزونه:

- زده کوونکي شعر روان اوسم لوستلی شي؟
- ايا د شعر په اصلي مفهوم خبرې کولی شي؟
- په لوستل شوي شعر کې د متضادو کلمو ضد له ياده پيدا کولی شي؟
- زده کوونکي ددې وړتيالري چې د بيتونو د مطلب په هکله خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د يووالي په هکله څوکرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

متشابه کلمې

موخه: دمتن سم لوستل، ليکل او د متشابه کلمو په معنا او مفهوم پوهيدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- متشابه کلمې (ورته کلمې) څه ډول کلمې دي؟
- د متشابه کلمو بېلګې څوک ويلی شي؟

متشابه کلمې: هغو کلموته وايي چې په ليکلو کې يو بل ته ورته وي خو په معنا کې سره توپير ولري، لکه په لاندې بيت کې چې ليدل کېږي:ـ

لکه په دغو جملو کې:

۱. ولې دې له ولې څخه داسې وپوښتل؟

۲. زه تل هغه کوم چې د خبرې تل ته ځان ورسوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز و لولئ.
- د متشابه کلمي په اړه معلومات ورکړه او څو متشابه کلمې پر تخته ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ او د متشابه کلمې تعریف له یاده زده کړئ!
۲. لاندې جملې ولولئ او د هغو کلمو معنا ګانو ته ځیر شئ چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده.
   - دبزګر لور په لوکې مات شو.
   - انار ګل زما کیڼ لورته ناست دی.
   - توریالي وویل، «چې دا پښتې ډېر سپک دی.
   - سپک سړی د چانه خوښیږي.
   - ورږ مې دروند پښتی جګ کړ.
   - دروند انسان د هر چا خوښیږي.
   - بیل د بزګر لپاره ضروري آله ده.
   - اخک د خپلې کورنۍ څخه بېل ژوند کوي.
۳. په لاندې بیتونوکې د کومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده تاسو یې بله معنا پیدا او په جملو کې یې وکاروئ.

سور د تور سره هیڅکله نه جوړیږي	دا قانون د طبیعت دی چې چلیږي
خو انسان چې بیا په تور کله تورن شي	خړ به ګرځي بیا هیڅکله نه سپینیږي

(جلاد حکمتي)

۴. لاندې کلمې ولولئ او بیا یې په بېلا بیلو معنا ګانو کې وکاروئ کومې دي؟

ارزونه:

- زده کوونکي ویلی شي چې متشابه کلمې څه ډول کلمو ته وایي؟
- ایا زده کوونکو په جملو کې متشابه کلمې وپېژندې او دهرې کلمې په معنا پوه شول؟
- څوتنه زده کوونکي دې په لوستل شوو بیتونو کې د متشابه کلمو معنا ګانې په شفاهي توګه ووایي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متشابه کلمې تعریف په یاد زده کړي او بېلګې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

ملګري ملتونه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ملګرو ملتونو پېژندل او د ملګرو ملتونو د دندو په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ايا ويلی شئ چې ملګري ملتونه څه ډول سازمان دی؟
- د ملګرو ملتونو د سازمان اصلي موخه څه ده؟

((ملګري ملتونه)) يو نړيوال سازمان دی چې په **۱۹۴۵** ع کال کې يې ديو شمېر هېوادونو له خوا بنسټ اېښودل شوی دی. د دغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي موخه داده چې د کړکېچونو، جګړواو نښتو مخنيوی وکړي او د بيلابيلو هېوادونو ترمنځ د پوهاوي او سوله ييز ژوند لارې چارې برابرې کړي. دغه سازمان له جوړېدو څخه ترنن پورې د نړۍ په ډېروسيمو کې جګړې او شخړې د پوهاوي له لارې حل کړې. د شخړو او ستونزو و پرحل سر بېره د نړۍ په ګڼ شمېر هېوادونو کې يې ډېرې ودانی، روغتيايي او پرمختيايي پروژې هم بشپړې کړې دي. دا سازمان بېلابېلې څانګې لري چې يونيسف اود مهاجرينو عالي کميشنري يې لويې څانګې دي: د مهاجرو عالي کميشنري د نړۍ په زياتو هېوادونو کې دجګړو، طبيعي پېښو لکه زلزلو، سېلابونواو نورو ستونزو له کبله له بې ځايه شوو او بېرته ستنېدونکو خلکو او مهاجرو سره مرسته کوي.

يونيسف د ماشومانو او ځوانانو دښوونې او روزنې او دهغوی د پالنې په برخه کې مرستې کوي. دغه راز دا څانګه ماشومانوته خواړه، روغتيايي درمل او به اونور مواد هم برابر وي.

له دغو دووڅانګو پرته دملګرو ملتونو سازمان نورې څانګې هم لري چې هغه دادي:

١- د خوړو نړيوال سازمان چې غذايي مواد برابروي او د کرنې او مالدارۍ سازمان چې د کرنې بېلابېل تخمونه او دمالدارۍ چاروته وده ورکوي داسازمان له کروندګرو سره مرسته کوي.

٢- د روغتيايي چارو نړيوال سازمان چې په سيمه ييزو صحي چارو کې مرسته کوي.

٣- يونسکو چې د تعليمي، علمي او کلتوري برخو مسؤوليت پر غاړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- د ملګرو ملتونو په هکله د زده کوونکو له سويې سره سم معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. لاندې نوي کلمې په چوکاټ کې معنا شوې دي تاسو يې په جملو کې وکاروئ!

هدف	موخه
غذا	خواړه
شخړو	جګړو
ستونزو	مشکلاتو
کړکيچونو	جنجالونو

۲. يونيسف څه فعاليتونه ترسره کوي؟ په خپلو کتابچو کې يې ځواب په څو کرښو کې وليکئ.

۳. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

الف: ملګري ملتونه يو ______ سازمان دی.

ب: ددغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي هدف دادی چې د کړکيچونو، جګړو، او نښتو _______ وکړي.

ج: د کرنې او مالداري سازمان د _______ تخمونو په برابرولو کې مرستې کوي.

د: يو نسکو د ______ ابداتو څارنه کوي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د ملګرو ملتونو په هکله څو کرښې مقاله وليکئ!

دیارلسم لوست

متلونه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د متلونو په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر متل څه ته وايي؟
- څوک کولی شي چې متل ووايي؟

متلونه هغه پراخې مفهوم لرونکې، لنډې او زیاتره په وزن برابرې ویناوې دي چې دیوې خبرې د ټینګار او ښکلا لپاره په خبرو کې ویل کېږي او دټولنې د تجربو زیږنده وي . په متل سره دیوې ټولنې فکرونه او دودونه له یوه نسل څخه بل ته او له یوه ولس څخه بل ولس ته لیږدول کېږي او دخبرو ښکلا پرې زیاتیږي او پر مخ لوري سمدلاسه اغېزه کوي. په خلکو کې مشهوره ده چې په هر متل کې د یوه کتاب مفهوم پروت دی:

(څه چې کرې هغه به رېبې)

نړۍ د پټې مثال لري او دانسان ټولې چارې او کړه وړه دتخم په څېر دي . انسان چې په دنیا کې هرڅه کوي اوهره چاره چې سر ته رسوي هرو مرو به د خپلوکړو پایله تر لاسه کړي. که یې ښه کړي وي ، نو ښه به ترې اخلي اوکه یې بد کړې وي نو بد حاصل به ترې اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د متلونو په هکله د زده کوونکو له سويې سره سم معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه وغواړه چې متلونه ووايي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. متن په چوپتیا سره ولولئ!

٢. په لاندې جملو کې متل په نښه کړئ او بیا یې په کتابچو کې ولیکئ.

- په يوه ګل نه پسرلی کېږي.
- کوږ بار تر منزله نه رسيږي.
- د اوبو څاڅکي باران جوړوي.

٣. لاندې متلونه ولولئ او مطلب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ:

- خدايه لوی مې کړې لويي رامه کړې.
- له لوږې مړ شه خو د منت دارو مه خوره.
- د ورغوي تناکه مرغلره ده.
- اول سلام پسې کلام.

ارزونه:

- ايا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي ؟
- دمتل په معنا او مفهوم پوه شول؟
- د متل په هکله خپل معلومات وړاندې کولی شي ؟
- ايا په دې وپوهېدل چې هر متل ځانته دکارولو ځانګړی ځای لري؟

کورنۍ دنده:

که غر لوړ دی په سر يې لار ده) يعني څه؟ مطلب يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوارلسم لوست

خپه (هېجا - سېلاب)

موخه: د متن لوستل، ليکل، د خپې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ويلی شئ چې خپه يا هجا څه ته وايي؟
- آيا تاسې کومه کلمه په خپو اړولی شئ؟

(خپه، هېجا يا سېلاب) د اوازونو دبند ښت له مخې د يو ې کلمې بيلولو ته هيجا وايي . ديوې کلمې دخپو شمېر د همغې کلمې د غږونو په شمېر پورې تړلی دی. لکه په لاندې کلمو کې مثالونو ته ځيرشئ.

پښتانه – درې برخې يعنې پښ / تا /نه درې خپې لري، (بزګر) – دوې برخې يعنې بزګر دوې خپې لري (بڼ – يوه برخه يعنی يوه خپه لري.

لاندې متن ولولئ! هغو کلموته ځير شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده. تاسو يې هيجا کړئ!

نن زلمي او دده خور ملالۍ دښوونځي د اداري په لارښوونه ګډ کار وکړ. له نورو زده کوونکو سره يې دښوونځي چاپېريال او ټولګي پاک کړل.
زده کوونکي لـه خپلو ښـوونکو سره په ډېره مينه دښـوونځي پـه پاکوالي بوخت وواو په پای کې يې خپل ښوونځی پاک او سوتره کړ، دزلمي او ملالۍ دا کار ډېر خوښ شو. کله چې دوی له کار څخه وزګار شول او بېرته کورته راغلل، نو داکيسه يې خپلې مور او پلار ته وکړه .
پلار يې هغوی تـه وويـل : بچيـانو داډېر ښـه کـار دی مـوږ بايـد خپـل کـور ، کلـی، ښوونځی او خپل هېواد دمتوپـه زور پـاک او سـو تـره وسـاتو او هڅـه وکـړو چـې د کور کلي او هېواد په سمسورتيا کې په ګډه نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وکړو چې زموږ و بچاړ هېواد بيا ودان او سمسورشي او زموږ خـلـک لـه بد بختـۍ څخه وژغورل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دښې په اړه معلومات ورکړي او دکلمو دڅپو یا هیجا په کارولو کې دې زده کوونکي وهڅوي چې دکلمو هیجاوې مشق او تمرین کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ!

۲. زده کوونکي دې په ډلو کې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې وو وایي چې څو څپې لري.

سر	مخ	لاس	قلم	کتابچه	پوهنځی
ړنا	ورځ	شپه	تیوله	درملتون	
کړاو	لار	خوکۍ	پښې	تتار	لوګری
ورېمه	ښوونکی	مېوه	منه	ختیکی	

۳. زده کوونکي دې یو بل ته څو کلمې املا وو وایي او بیا دې کلمې په څپو واړوي او څپې دې وشمېري.

ارزونه:

- له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړئ چې څپه یا هیجا څه ته وایي؟
- زده کوونکي دې په خپله خوښه څو کلمې په کتابچوکې ولیکي بیادې په څپو واړوي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د کارتونو لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوي. څپې دې وشمېري اوبیا دې په جملو کې وکاروي.

شپږدي	سپین	ښایست	خوښ	ودان

پنځلسم لوست

بشر دوستي

موخه: د متن لوستل، ليکل او دبشر دوستۍ په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې بشر دوستي څه ته وايي؟
- ايا تاسې له بې وزلو سره د خپل توان په اندازه مرسته کوئ؟ او ولې؟

څرنګه چې انسان په ټولنيز چاپېريال کې اوسيږي او په کليو، باڼدو او ښارونو کې ژوند کوي بايد په ټولو چارو کې له يو بل سره ، همکاري او مرسته وکړي. دستونزو او کړاوونو په وخت کې خوا خوږي ولري ، که چېرې يوناروغ ووينې هغه بايد سمدلاسه روغتون ته ورسوي. که ددرملو داخيستلو پيسې ورسره نه وي، د خپل وس اوتوان په اندازه دې نغدې پيسې ورکړي. همدارنګه د خپلو خپلوانو او ګاونډ يانو د حال اواحوال څخه ځان خبروي او په ډېره مينه دې ترې دروغ ناروغ پوښتنه وکړي. په کشرانو دې شفقت او رحم کوي او دمشرانو درناوی دې خپله انساني دنده وبولي، څرنګه چې موږ انسانان يو ، دا دانسانيت دنده ده چې دنړۍ د ټولو انسانانو سره مينه خپله بشري فريضه وبولو.

هرانسان دقدراو درناوي وړ دی. ناپوهو کسانو ته دسمې لارې لارښوونه وکړو. د غچ اخيستو په ځای د بخښنې روحيه په ځان کې وروزو ، ځکه چې اصلي خوښي او نېکمرغي په بخښنه کې ده نه په غچ اخيستلو کې. له هر انسان سره بايد په خوږو الفاظو خبرې وکړو.

دخپل بدن په وينه او رګونو کې انسان دوستي وروزو ، ځکه داد انسانيت تر ټولو غوره مقام دی. دانسان ژوند يوازې ددې لپاره نه دی چې خپل ځان سوکاله کړي ، بلکې دنورو سوکالۍ ته هم په ډېر ارزښت قايل شي، لنډه دا چې د انسانيت او بشر دوستي له خپل همنوع سره د زړه له کومې خواخوږي ده، موږ بايدد ټول بشر يت په غم او ښادۍ کې خپل ځان شريک وبولو ، دا ځکه چې له نورو سره مينه د خپل ځان سره د مينې او محبت معنا لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- نوې کلمې پرتخته ولیکه او معنا یې کړه!
- په زده کوونکو باندې دمتن څو جملې املاء ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
۲. دلاندې کلمو مترادف له یاده په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

ټولنیز	چارو	شفقت	چاپېریال	کړاوونو	درناوی
ګډ	ګاونډیانو	دنده	غچ	سوکاله	

۳. په لاندې کلمو کې د ربط توري پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

کې	او	په	وس	هغه	څخه
چې	ورکړې	یو	مرسته	سره	هم

۴. په خپلو کتابچو کې لاندې قوسونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

الف: هر انسان دقدر او درناوي وړ ______. (ده ، دي ، دی)

ب: له هرانسان سره په کړووړوکې په خوږو الفاظو خبرې ______. (وکړو ، کول)

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبشر دوستۍ په معنا او مفهوم پوه شوي او خبرې کولی شي؟
- دمترادفو کلمو هم معنا یې له یاده پیدا شوې؟
- په ورکړل شو یو کلمو کې یې د ربط توري په ګوته کړل؟

کورنۍ دنده:

دبشر دوستۍ په هکله په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست

آزادي

موخه: د شعر لوستل ، ليکل او د آزادي په هکله معلومات ورکول او د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکي پوښتني:

- تاسي د آزادۍ په معنا او مفهوم پوهيږئ؟
- آيا د آزادۍ په هکله څه ويلی شئ؟

په شړی کي ښه يم زه آزاد فقير   نه وربېنمو کي چنجی غوندي اسير
په خامتا کي حُر آزاد ښه دی سل ځله   له غلامه چي لباس يې وي حرير
د وژغنو په کيږدی کي که آزاديم   يو ويښته به يې ور نکړم په کشمير
په ويجاړه کي مرغه ځاله کي خوښ وي   په قفس کي د سرو زرو وي زهير
چي مرغان په هوا وينم چرګ په ځمکه   راته ياد د اسارت شي بد تاثير
همېشه اسير مرغه دی خوړل شوی   او ښکي يې بالښت د خان او مير
له ليندی د اسارته چي څوک خلاص شي
بې وزره په هوا ځي لکه تير

(ګل پاچا اُلفت)

ښوونکي ته لارښوونې:

- شعر ولوله؛ او معنا يې کړه؛
- د شعر په مطلب باندې معلومات ورکړه؛

دزده کوونکو فعالیتونه :

۱. زده کوونکي دې شعر ولولي.

۲. زده کوونکي دې د لوستل شوي شعرمطلب په خپلو کتابچو کې په نثر واړوي.

۳. لغتونه او معناګانې:

فقير - غريب

اسير - بندي

حُر - آزاد

زهير - ناتوانه

ارزونه :

- آيا زده کوونکی شعر سم لوستلی شي؟
- د موضوع په مطلب پوه شول؟
- دشعر په مطلب خبري کولی شي؟

کورنۍ دنده :

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.

(اسيرـ ويجاړهـ اسارتـ زهيرـ تاثير ـ حرير)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

د نومونو جوړښت (ساده نوم)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د ساده نوم پیژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ساده نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- کولی شئ چې څو ساده نومونه ووايئ؟

ساده نوم: هغه دی چې له یوې واحدې کلمې څخه جوړ شوی وي لکه:
کتاب، قلم، زړه، خندا.

لاندې متن ولولئ! هغه ساده نومونه چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

په کلي کې ژوند

په اوړي کې د کلي باغونه ښکلې او خوندورې مېوې لري. بریالی د رخصتیو په ورځو کې له خپل پلار سره کلي ته ځي، هلته په خپل بڼ کې له پلار سره کار کوي.
دراتګ په وخت کې دخپلې مورلپاره: منې، ناک او زردآلو راوړي.
په کلیو کې ژوند خوندکوي. ځکه دکلي چاپېریال سمسور وي او دخلکو ګڼه ګونه هم زیاته نه وي باغونه او شنه چمنونه پکې وي. لښتي اوچینې هرې خواته بهیږي چې انسان یې له لیدلو څخه خوند اخلي. په کلیو کې ښځې له خپلو مېړونو سره د کرنې په چارو کې پوره مرسته کوي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب اواز ولوله!
- د ساده نوم بېلګې په تخته ولیکه او دهغو په هکله معلومات ورکړه!
- د څو جملو املاء په زده کوونکو باندې ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن د یوبل په مرسته په چوپتیا ولولئ!

۲. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

«مور ، کلی ، ښځ ، کار ، پلار»

۳. لاندې شعر ولولئ ، بیایې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوتر ساده نومونو لاندې یې کرښه وکاږئ

د غریب کاله ماشوم دی هر هلک یو ځل وهلی نازیې هیڅ نه دی لیدلی په ژړاکورته راغلی

چا اخیستی غېږکی نه دی له سپیرو خاورونه کله کور او کلي کې بې قدره خوار اوزار دی اوسپدلی

ګل پاچا الفت

۴. دلوستل شوي شعر مطلب په خپلو کتابچو کې په نثر ولیکئ!

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ساده نوم په معنا او مفهوم پوه شول؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې له یاده نور ساده نومونه ووایي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو ساده نومونه ولیکي ، بیا دې یې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

ګیدړه

موخه: ددې کیسې لوستل او لیکل، اوکیسې په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د ګیدړو په هکله کیسې اورېدلې دي؟
- د هر کار د پیل لپاره تاسې د هغه پایله په پام کې نیسئ؟

یوه ګیدړه په یوه غره کې اوسېده، دې هیله درلوده چې یوه ورځ باغ ته د انګورو د خوړلو لپاره لاړه شي. ددې هیلې د پوره کولو لپاره له غره څخه د باغ په لور را روانه شوه. سهار مهال په تیاره کې باغ ته راورسېده. باغوان له باغ څخه ډېرجګ دیوال ددې لپاره را تاوکړی و چې باغ یې له خلکو او ځناورو څخه خوندي پاتې وي.

ګیدړه تر باغ چاپېره وګرځېده. غو ښتل یې چې له دیوال څخه باغ ته واوړي. خو په دې کار بریالۍ نه شوه. په پای کې یې ددیوال په بېخ کې یو سوری ولید چې له دې سوري څخه باغوان خپل باغ ته اوبه کاوه.

ګیدړه له دې سوري څخه په ډېر زحمت باغ ته ننوته. کله چې یې په باغ کې دانګورو ځوړند وږي په تاک کې ولیدل. له خوښۍ نه یې ټوپونه ورته ووهل او په خوړلو یې پیل وکړ.دو مره انګور یې وخوړل چې له خپلې خېټې څخه یې د اوبو مشک جوړکړ.

د سهار رڼا خپره شوه .ګیدړې وغو ښتل چې له راغلي سوري څخه بېرته ووځي خو دومره انګور یې خوړلي وو چې له سوري څخه وتل ورته ناممکن شوی وو. له ځان سره یې وویل چې بله چاره نشته، بې له دې چې بېرته وږې شي او ووځي.

دسهار لمر خپلې وړانګې په ټولو ځایونو خپرې کړې ، باغوان له خپل سپي سره باغ ته را روان شو. کله چې باغ ته را ورسېد د باغ دروازه یې خلاصه کړه. ګوري چې ګیدړه باغ ته راغلې ، سپي چې ګیدړه ولیده نو ورمنډې یې کړې او په ګیدړې یې حملې پیل کړې او له پښویې وغورځوله . ګیدړې دژوند په وروستیو شیبو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې وویل: کاشکې مې لومړی د وتلو لار سنجولې وای او بیا باغ ته ننوتې وای. که مې لومړی دا فکر کړی وای اوس به دا کار نه را باندې کېده.

ښوونکي ته لارښووني:

- دمتن د مطلب په هکله معلومات ورکړه!
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه وغواړي چې دکیسې په مطلب دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د یو بل په مرسته کیسه په چو پیتا سره ولولي.

۲. دلاندې مترادفو کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پیدا او په خپلوکتابچو کې یې د کلمو تر څنګه ولیکئ.

محفوظ- امید- لاره سنجول- بد- د اوبو راوړلو ظرف چې ژی هم ورته وایي.

الف: هیله ______

ب: مشک ______

ج: خوندي ______

۳. دمتن اصلی مطلب په لاندې جملو کې وښیئ.

الف: په ډېر تکلیف سره د ګیدړې ننوتل سوري ته.

ب: له سوري څخه بیرته وتل د ګیدړې لپاره ناشونی کار و.

ج: لومړی باید سړی د کار انجام ښه وسنجوي بیا هغه کار وکړي.

۴. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ، بیا یې د چوکاټ په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ.

ورته- یې- چې- روانه- مې

الف: غوښتل ______ چې له دېوال څخه باغ ته واوړي.

ب: له دې سوري څخه وتل ______ نا ممکن شوی وو.

ج: له غره څخه د باغ په لور را __________ شوه.

د: که ______ لومړی مې دا فکر کړی وای، اوس به په دې سرنوشت نه وم اخته شوي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا دوی د کیسې په اصلي مطلب پوه شول؟
- آیا دمترادفو کلمو هم معنا یې له چوکاټ څخه پیدا کړه؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د لوستل شوې کیسې مطلب په خو کرښو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

مرکب نوم

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د مرکب نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د مرکب نوم په هکله معلومات لرئ؟
- له تاسو څخه په دې هکله څوک مثال ويلی شي؟

مرکب نوم: هغه دی چې له دوو خپلواکو کلمو څخه جوړ شوی وي لکه: کتابتون، پرهارپاڼه، سپين بولدک، جلال آباد، نوی ښار، ګلخانه، پکتيا کوټ، ميدان ښار.

په لاندې جملو کې هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ترې لاندې ايستل شوې ده.

۱- د بلخ پوهنتون يو ښکلی کتابتون لري.

۲- سپين بولدک د کندهار په ولايت کې دی.

۳- په جلال آباد کې د نارنجو ونې ډېرې دي.

۴- زما ورور په نوی ښار کې اوسېږي.

۵- د حبيب کور په ګلخانه کې دی.

۶- پرهار پاڼه د يو بوټي نوم دی.

په پورتنيو جملو کې (مزار شريف، سپين بولدک، جلال آباد، نوی ښار، ګلخانه او پرهار پاڼه) مرکب نومونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله او د مرکب نوم په هکله معلومات ورکړه!
- د هر ګروپ زده کوونکي وهڅوئ چې په خپلو ګروپونو کې نور مرکب نومونه پیدا کړي او بیا دې هر ګروپ خپل مرکب نومونه په تخته ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. جملې دې ولولي او مرکب نومونه دې په کې په ګوته کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

- زرخانګه زما د ماما لور ده.
- بادام ګل د ماین لټوونکو په دفتر کې دنده لري.
- سره مخه یو ډول ناروغي ده.

په لاندې ورو چوکاټونو کې کلمې درکړل شوي دي، تاسو داړوندو کلمو په یو ځای کولو سره مرکب نومونه جوړ کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

سپین	پښتون	زر	کوټ	بولدک	درمل
ګل	غوټۍ	جمال	ښار	نوی	خانګه

۳. لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ.

- میرویس میدان - بریکوټ
- زرغون ښار - سپین غر

ارزونه:

- آیا زده کوونکو مرکب نوم وپیژانده؟
- د مرکب نوم نورې بېلګې له یاده ویلی شي؟
- په جملو کې یې مرکب نومونه وپېژندل؟
- د چوکاټونو له ورکړل شوو کلمو څخه یې مرکب نومونه جوړ کړای شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ!

(سپین ګل، ګل غوټۍ، وزیر اکبر خان، میوند واټ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

اشر (ګډ کار)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ګډ کار د ګټې په ارزښت پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا کله مو په ګډو کارونو کې برخه اخیستې ده؟
- ولې شئ چې ګډ کار څه ګټې لري؟

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو لپاره ډېر پرېشان و، ځکه د کرونديې مهال په تېرېدو و، ځمکه یې په خپله نه شوه کرلی نو د خپلې ماندینې (تورپیکۍ) سره یې مشوره وکړه. هغې ورته وویل چې د کلي ځوانان ورته په اشر وغواړه. سباوون هم د خپلې ماندینې خبره ومنله او د کلي زلمیان یې د جمعې په ورځ د اشر لپاره را وغوښتل. سباوون نورو ځلمیانو سره سهار وختي د ځمکې په اړولو پیل وکړ. ترغرمې پورې یې ځمکه واړوله، پټي او پولې یې جوړې کړې. تورپیکۍ د غرمې لپاره ښه خوندوره ښوروا پخه کړې وه. د کلي ځلمیانو په ګډه سره ډوډۍ وخوړه او د مازیګر تر لمانځه پورې یې په پټیو کې راز راز سابه وکرل.

سباوون د تورپیکۍ له مشورې څخه ډېر خوښ و. د شپې چې سباوون او ماشومان یې د سترخوان ته د ډوډۍ خوړلو لپاره کښیناستل، سباوون خپلو ماشومانو ته وویل: ((ګډ کار زموږ یو ډېر ښه دود دی. زه یوازې وم، ځمکه مې نه اړولی شوه او نه کرلی)) خو ګاونډیانو را سره مرسته وکړه. زه به په خپله هم د ګاونډیانو په اشرونو کې هرومرو برخه اخلم. د ده زامنو هم وویل کله چې ځوانان شوو نو موږ به هم له خپلو ګاونډیانو سره په کارونو کې برخه واخلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي او د درس مطلب دې له زده کوونکو څخه وپوښتي.
- ښوونکی دې د اشر د ګټو په هکله معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د ګډ کار د ګټو په هکله خبرې وکړي.

۲. زده کوونکي دې نوې کلمې په جملو کې وکاروي.

مهال - وخت   زلمی - ځوان   خوندوره - مزه دار   اشر- ګډ کار

۳. لاندې نیمګړې جملې په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو له پاره ډېر ______________ و.

سباوون د کلي ځلمیان د جمعې په ورځ ___________ ته را وغوښتل.

۴. لاندې کلمې په کتابچو کې ولیکئ او بیا د ساده نومونو لاندې کرښه وکاږئ.

سباوون- ځمکې- کلي- خوښ- ځوانانو- کار- مرسته- اشر.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ګډ کار د ارزښت او ګټې په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- آیا زده کوونکي کولی شي چې د ګډکار په ارزښت خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د خپل ګډ کار چې په کور، ښوونځي او یا په کوم بل ځای کې یې تر سره کړې وي، څو کرښې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوويشتم لوست

د كونړ سيند

موخه: د متن سم لوستل، ليكل او د كونړ د سيند په هكله معلومات وركول دي.

هڅوونكې پوښتنې:

- آيا د كونړسيند موليدلی دی؟
- ويلی شئ چې له دې سيند څخه خلک كومې ګټې ترلاسه كوي؟

د كونړ سيند د هندوكش له غرونو څخه سر چينه اخلي. د چترال له خوا د بريكوټ په سيمه كې كونړ ته داخلېږي او له دې ځايه د شيګل او اسمار پر لاره د دنګو دنګو غرونو په منځ كې له دم كلي يا اسعد آباد څخه تېر او مخ پرجلال آباد بهيږي. له دغه سيند سره د كامديش او پيچ درې سيندونه هم يوځای شوي دي. د كونړ د زراعتي ځمكو پر خړوبولو سر بېره كونړ ته يې ځانګړې ښكلا وربخښلې ده.

په دې سيند كې ډول ډول كبان او په شګو كې يې د سرو او سپينو زرو ذرې شته، چې ډلې ډلې ښكاريان د كبانو نيولو او زرلټوونكي د زرو په راغونډولو پسې ورځي. دا سيند د برېښنا د توليد او د ځمكو د خړوبولو لپاره ډېرې اوبه او دبندونو جوړولو لپاره مناسب ځايونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د کونړ سیند په هکله دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې پرمخ ولیکي او معنا دې یې کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. نوې کلمې په جملو کې وکاروئ.

پیل شروع کبان ماهیان ښکلا ښایست

۳. دلاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

دکونړ سیند هندوکش له غرونو څخه ________________ کېږي.

دکونړ سیند ډېر________________لري.

د کونړ سیند ډېره زراعتي ځمکه ________________ .

د کونړ سیند د کونړ ولایت ته زیاته ________________ ورکړي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا د متن د مطلب په هکله خبرې کولی شي؟
- د نویو کلمو په معنا پوه شوي دي. او نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

د کونړ سیند په هکله هغه څه چې مو زده کړل، په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

مشتق نوم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، دمشتق نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو د مشتق نوم اوریدلی دی؟
- مشتق نوم څه ډول نوم ته وایي؟
- کولی شئ چې د مشتق نوم بېلګې ووایئ؟

مشتق نوم: هغه دی چې له یوې ریښې سره مختاړی یا وروستاړی ونښلي او نوې کلمې ترې جوړې شي یا مشتق یا جوړ شوی نوم، د یوې خپلواکې (مستقلې) ریښې سره د لاحقې او سابقې په نښلولو جوړېږي. لکه: د (روغتیا) مشتق نوم د یوې مستقلې ریښې (روغ) او د (تیا) وروستاړی څخه جوړ شوی دی.

د (راتګ) مشتق نوم د (را) سابقې او د (تګ) ریښې څخه جوړ شوی دی.

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته پام وکړئ ترکوموکلمو لاندې چې کرښه کښل شوې ده.

- زما خورځه ناروغه ده.
- ښوونکې د ښوونځي په میدان کې زده کوونکو ته وینا کوي.
- د تورګل پلار د نساجۍ په فابریکه کې کارګر دی.

په پورتنیو کلمو کې (خورځه، زرګر، کارګر، مشتق نومونه دي چې د یوې ریښې څخه د مختاړو اووروستاړو په نښلولو سره جوړ شوي دي. په لاندې توګه:

١. د (خورځه) مشتق نوم چې د (خور) دریښې او د (ځه) د لاحقې په یو ځای کېدو سره جوړ شوی دی.

٢. د (زرګر) مشتق نوم د (ښووني) د ریښې او د (ګر) د لاحقې په نښلولو سره جوړ شوی دی.

٣. د (کارګر) مشتق نوم د (کار) دریښې او د (ګر) د لاحقې یا وروستاړي څخه جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې د مشتق نوم اود هغه د بېلګو په اړه لنډ معلومات و راندې کړي.
- ښوونکی دې د مشتق نوم بېلګې له زده کوونکو څخه وپوښتي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.

٢. دلاندې جملو تش ځایونو لپاره په قوسونو کې ساده نومونه او مشتق نومونه د رکړل شوي دي. تاسې له دې کلمو څخه یوه مناسبه کلمه پیدا او جملې ورباندې بشپړې کړئ.

(کتاب ، کتابدار ، باغ، باغوان ګل، ګلدانی)

د کتابتون __________ باید په خپل وخت وروړل شي.

________________ باید کتابونه په ټاکلي ځای کې کېږدي.

________________ د ونو په ساتلو او د ګلانو په کرلو ښه پوهېږي.

په ______________ کې رنګا رنګ ګلان او ونې وي.

د ______________ ساتنه ډېر مهارت غواړي.

د ژمي په موسم کې ګلان په ____________ کې کېنول او ساتل کېږي.

٣. لاندې متن ولولئ او په دې کې مشتق نومونه پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

افغانستان یو غرنی هېواد دی. دا ښکلی هېواد د ونو او غرونو د لرلو له کبله ښه هوا لري.

د دې وطن له هرې سیمې څخه راز راز غلې او مېوې لاس ته راځي.

په افغانستان کې ډول ډول طبی بوټي شنه کېږي.

ارزونه:

- آیا زده کوونکو د مشتق نوم وپېژانده؟
- د مشتق نوم په اړه نورې کلمې له یاده ویلی شي؟
- دوی وکولی شول چې نیمګړې جملې په مناسبو مشتقو نومونو او ساده نومونو سره بشپړې کړي؟

کورنۍ دنده:

دا لاندې د مشتق دنومونو رېښې او لاحقې سره بېلې کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.

(ښکاري، سیلانیان، لوګری)

درویشتم لوست

موزیم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د موزیم په معنا او مفهوم پوهیدل او د موزیم د لرغونو آثارو د ارزښت په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- موزیم کوم ځای ته وايي؟
- تاسې کله موزیم لیدلی دی؟
- هلته مو څه شی لیدلي دي؟

موزیم هغه ځای ته وايي چې د یوه هېواد ارزښتناک او د ډېرو زمانو لرغوني آثار په کې ساتل کېږي چې له یوه ځایه بل ځای ته د لېږدولو وړ وي. د تېرو زمانو د خلکو له خوا هغه جوړ شوي شیان چې د اغوستلو، کارولو، خوړلو، او سپړلو او لمانځلو لپاره یې جوړ کړي وي د تاریخي یا لرغونو آثارو په نامه یادېږي.

زموږ ګران هېواد افغانستان د نړۍ یو خورا لرغونی هېواد دی او ډېر لرغونی او زوړ تاریخ لري. تر اسلام د مخه په دې خاوره کې نور مذهبونه او ادیان لکه: زردشتي او بودايي رواج وو. ددې مذهبونو زیات آثار تر اوسه پورې زموږ په هېواد کې موندل کېږي. لرغوني آثار دیو هېواد د تاریخ د یوه سند حیثیت او ارزښت لري. د نړۍ خلک د خپلو تاریخي آثارو قدر کوي.

موزیم د تاریخي پېښو او واقعاتو د معلوماتو او اټکل لپاره یوه غوره وسیله ده. او د تېر وخت د ژوند بڼه، دود او د ستور په ډاګه کوي.

په افغانستان کې د هېواد د لرغونو آثارو د ساتلو په خاطر یو موزیم د کابل ښار په دارالامان کې موقیعت لري. دا موزیم په آسیا کې له مشهورو موزیمونو څخه ګڼل کېږي. لازمه ده چې موږ دموزیم په ارزښت وپوهېږو او په هغه کې د موجودو لرغونو آثارو ساتنه وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي.
- د موزیم د ارزښت په هکله دې معلومات ورکړي.
- له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې دموزیم د ارزښت په هکله خبرې وکړي.
- د متن څو جملې دې په زده کوونکو باندې ولیکي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې ولولي.
۲. لاندې کلمې په کتابچو کې ولیکئ! بیا د صفت تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.
(ګران، ډیر، هیواد، ارزښت، قدر، غوره، آثارو، مشهورو).
۳. دلاندې کلمو، ضد پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!
الف: زوړ
ب: اسلام
ج: زیات
د: قدر
۴. پوښتنې:
- موزیم کوم ځای ته وایي؟ ځواب یې په کتابچو کې ولیکئ.

۵. لاندې جملې په کتابچو کې ولیکئ! بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ!
الف: د کابل موزیم ډیر ____________ آثار درلودل.
ب: زموږ____________ هیواد افغانستان د________ یو خورا لرغونی هیواد دی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د موزیم په هکله یې پوهه ترلاسه کړه؟
- آیا زده کوونکي د موزیم او دهغه د ارزښت په هکله خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شوو کلمو کې یې د صفت کلمې پیدا کړې؟
- د متضادو کلمو ضد یې پیدا کړی؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د موزیم د ارزښت په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلرویشتم لوست

د بُست کلا

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، دبُست دکلا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- څوک ویلی شي چې د بُست کلا په کوم ځای کې ده؟
- ستاسو په فکر د بُست کلا به کومو بادشاهانو جوړه کړې وي؟

وایي چې غزنوي پاد شاهان به په ژمي کې د هلمند بُست ته تلل. په بُست کې یوه غونډۍ وه. د دې غونډۍ پر سر غزنوي پادشاهانو یوه لویه او ښکلې کلا جوړه کړې وه چې ځلورو خواوو ته یې لوی لوی برجونه درلودل. ددې غونډۍ په لمن کې بازار، کاروان سرایونه، حمامونه او لوی جوماتونه جوړ شوي وو. خواوس هغه ښکلی ښار وران دی ځکه دا ښار چنګېز او تېمور وسوځاوه. چې اوس د بُست د ښار یواځې یوه دروازه آباده پاتې ده چې پنځه ویشت متره اوږدوالی لري. دا دروازه په یوولسمه میلادي پېړۍ کې په خورامهارت او ښکلې بڼې جوړه شوې ده. چې شته والی یې زموږ په تاریخي آثارو کې شمېرل کېږي.

نو لازمه ده چې موږ دخپل ګران هېواد افغانستان په زړه پورې تاریخي آثار د زړه له کومې خوندي وساتو او هېچا ته دا اجازه ورنکړو چې دا ملي شتمنې له منځه یوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د بُست کلا په هکله دې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې د متن څو جملې پر زده کوونکو باندې املاء کار وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې دبُست کلا په هکله د ټولګي په مخکې خبرې وکړي او داسې نور تاریخی ځایونه دې په تخته ولیکي.
۳. د لاندې کلمو، ضد د چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

لویه	--------	اوړی ـ وړه ـ آباد بدرنګ ـ
وران	--------	
ښکلا	--------	
ژمی	--------	

۴. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!
- غزنوي پادشاهانو په بُست کې څه شی جوړ کړي و؟
- د بُست کلا چا وسوزوله؟
- د بُست کلا دروازه څومتره اوږدوالی لري؟
- د بُست دروازه په څویمه میلادی پېړۍ کې په خورا مهارت او ښکلي بڼه جوړه شوې وه؟

۵. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په مناسبو کلمو سره یې بشپړې کړئ.

بُست په ________________ کې یو ځای دی.
بُست کې ____________ یوه لویه کلا جوړې کړې ده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکي په دې پوه شول چې د بُست کلا په کوم وخت کې او دکومو پادشاهانو له خوا جوړه شوې ده؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ!

(بُست،　غزنوي،　غونډۍ،　کلا،　ښار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ويشتم لوست

د پښتو ژبې توري

موخه: د پښتو ژبې د تورو سم لوستل، ليکل او د تورو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلې شئ چې د پښتو ژبې ټول الفبا (توري) څو دي؟
- پوهېږئ چې کوم توري د پښتو اصلي توري دي؟

د پښتو ژبې الفبا څلور څلوېښت توري لري لکه:

آ ـ ا ـ ب ـ پ ـ ت ـ ټ ـ ث ـ ج ـ ح ـ خ ـ څ ـ
ځ ـ د ـ ډ ـ ذ ـ ر ـ ړ ـ ز ـ ژ ـ ږ ـ س ـ ش ـ
ښ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ غ ـ ف ـ ق ـ ک ـ ګ ـ
ل ـ م ـ ن ـ ڼ ـ و ـ ه ـ ى ـ ي ـ ې ـ ئ ـ ي ـ

په دغو تورو کې (۲۲) توري د پښتو او فارسي تر منځ ګډ دي او نور اته توري يوازې په پښتو کې راځي چې هغه دا دي:

ټ ـ ډ ـ ړ ـ څ ـ ځ ـ ږ ـ ښ ـ ڼ

په دغو څلورڅلوېښت تورو کې (۲۲) توري چې او څلور نور کومکي توري دي.

په پښتو کې د عربي ژبې دغه لس توري هم په مستعار ډول کارول کېږي.

ث ـ ح ـ ذ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ ف ـ ق

خو د پښتو په کلمو کې راځي او که په کومه کلمه کې راشي نو هغه به اصلاً پښتو نه وي.

د پښتو د الفبا بېلګې په کلمو کې:

آسمان، اس، باغ، پلار، توت، ټولګی، جامې، څوک، خراغ، ختکی، ځمکه، دېوال، ډوډۍ، ړوند، زنه، زلمی، سترګه، شپه، ښځه، کور، او داسې نور.

ښوونکي ته لارښوونې:

➢ ښوونکی دې د پښتو ژبې اصلي توري پر تخته ولیکي او له زده کوونکو څخه دې داسې کلمې وغواړي چې د پښتو توري پکې راشي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. د لاندې لغتونو هم معنا کلمې په تشو ځایونو کې ولیکئ.

خاص، ګډ، کانسونېنټ، واول.

شریک: ۲۱ توري د پښتو او فارسي ترمنځ ______________ دي.

خپل: د پښتو ______________ توري اته دي.

چپ: د پښتو الفبا ۲۲ توري د ______________ دي.

کومکي: په پښتو ژبه کې څلور توري ______________ بلل کېږي.

۲. دهرې پوښتنې له پاره درې ځوابونه درکړل شوي دي. تاسو یې سم ځواب په نښه کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

په پښتو کې ټول مستعمل توري څو دي؟ ( )	(۴۴)	(۱۰)	(۳۰)	( )
د پښتو او دري ترمنځ ګډ توري څو دي؟ ( )	(۲۰)	(۲۲)	(۲۸)	( )
د پښتو په الفبا کې چپ توري څو دي؟ ( )	(۲۲)	(۲۸)	(۲۱)	( )
د پښتو الفبا کومکي توري څو دي؟ ( )	(۱۳)	(۴)	(۲)	( )

د الفباهر توري ته یوه کلمه په خپلو کتابچو کې ولیکئ چې په هماغې توري پیل شوې وي.

لکه: (آ) آسمان.

۳. د پښتو اصلي توري څو دي؟ بیا د هر توري له پاره درې درې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۴. لاندې پښتو تورو ته داسې کلمې جوړې کړئ چې توري د کلمې په سر، منځ او پای کې راشي.

(ټ - ډ - ړ - ځ - څ - ږ - ښ - ڼ).

لکه: (ټال) په سر کې (غټان) په منځ کې (متې) په پای کې.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د پښتو الفبا توري وپېژندل؟
- زده کوونکي کولی شي چې هر توري ته کلمې ووايي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پښتو اصلي توروته کلمې جوړې او بیا دې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

الوتکه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د الوتکې په اړه معلومات پیدا کول.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې الوتکه د لومړي ځل له پاره چېرې او د چا له خوا جوړه شوه؟
- الوتکو د انسانانو په ژوند کې کوم بدلون راوستی دی؟

دالوتکې په وسیله انسانان له یوه ځای څخه بل ځای ته په ډېره لږه موده کې سفر کولی شي. الوتکې د انسان په ژوند کې زیات بدلون راوستی دی.

الوتکه د لومړي ځل له پاره د (۱۹۰۳) م کال د دسمبر د میاشتې په (۱۷) نېټه دوو امریکایي ورونو چې اولیف رایټ او ویلبورایټ نومېدل په هوا کړه. دوی خپله لومړنۍ الوتنه د هغې الوتکې په وسیله چې یو ماشین یې درلود چې د لرګیو، تارونو او ټوکر څخه جوړه شوې وه د (۳۷) مترو په واټن سرته ورسوله. دا په نړۍ کې لومړنۍ الوتنه وه. تر دې وروسته نورو پوهانو د الوتکې جوړولو په کار کې ښه والی راوست، او س په نړۍ کې راز راز الوتکې جوړې شوې دي. ځینې الوتکې تر (۱۴۰۰۰) مترو لوړوالي پورې الوتنه کولی شي، لویې الوتکې زیات شمېر کسانو له پاره ځای لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د هوايي ترانسپورټ د ارزښت او ګټو په هکله د زده کوونکو د سويې په پام کې نیولو سره سم معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن د يو بل په مرسته ولولئ!
۲. د لاندې کلمو مترادف له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

تغير - فاصله - دنيا - چټک - طياره

الف: الوتکه ________________.
ب: بدلون __________________.
ج: واټن ___________________.
د: نړۍ __________________.
هـ: تېز ___________________.

۳. د لاندې پاراګراف تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.
الوتکه د لومړي ځل له پاره په ۱۹۰۳ ________ کال کې دوو __________ ورونو چې _________ نومېدل جوړه کړه.
دوی خپله ______ الوتنه د هغې الوتکې په وسیله چې يو ______ يې درلود، چې د _____________، تارونو او __________ څخه جوړه شوې وه د ۳۷ مترو په ______ سرته ورسوله. د ا په نړۍ کې لومړنۍ __________ وه.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.
(الوتکه ـ نړۍ ـ چټک ـ سفر ـ بدلون).

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د متن په مفهوم پوه شوي دي او خپل معلومات نوروته ويلی شي؟
- آیا زده کوونکو و کولی شول چې ورکړل شوی پاراګراف په مناسبو کلموبشپړکړي؟
- آیا زده کوونکو د کلمو ضد پيدا کړی دي؟

کورنۍ دنده:

د الوتکې د ارزښت او ګټې په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه ویشتم لوست

د کلام اجزاوي

نوم

موخه: د نوم په معنا او مفهوم باندې پوهېدل، په جملو کې د نوم سم کارول، اود دې متن لوستل او لیکل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د څو شیانو نومونه واخلئ؟
- ستاسو په فکر نوم څه ته وايي؟

نوم:

نوم د وینا هغې برخې ته وايي چې د هغه په واسطه یو شخص، حیوان یا شی نومول کېږي نوم د څوک، چا، څه شي او څه شیانو پوښتنو ته ځواب ورکوي.

لاندې جملې ولولئ! ترکومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده د انسان، حیوان یا د یو شي نوم را ښیي.

١. زرغونه نن بازار ته ځي.
٢. اتڼک خپل ملګري ته لیک لیکي.
٣. ګل غوټۍ لمر ته ناسته ده.
۴. هغه آس زېړ رنګ لري.

زرغونه، اتڼک، ګل غوټۍ، آس

کلمې ټول نومونه دي زموږ په ژبه کې د (څوک او چا) پوښتنې د ا شخاصو او د څه شي پوښتنې د شیانو له پاره راځي.

مثلاً چا ـ څوک؟ ـ غوټۍ ـ ایمل ـ او زمری.

یادونه: په پښتو کې چا اوڅوک د مفرد اوجمع د پاره یو ډول راځي او توپیر یې د جملې په خبر کې څرګندیږي.

څه شی؟ ونه، موټر، اوبه، ځمکه. څه شیان؟ غرونه، ونې، ګلان، میږې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د نوم او دهغه د مثالونو په وړاندې کولو سره معلومات ورکړه!
- پر زده کوونکو باندې د نوم بېلګې د تختې پرمخ مشق او تمرين تر سره کړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
۲. لاندې نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا د انسان نومونه پکې په نښه کړئ.
(زرغونه، روښان،ونه، ثوکی، آس، پسه).
۳. په لاندې نومونو کې د شيانو نومونه په نښه کړئ!
(مېز، ګېلاس، ساعت، ونې، ګلان، لاسونه).
۴. لاندې متلونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا تر نومونو لاندې يې کرښه وکاږئ!
۱. لمر په دوو ګوتو نه پټيږي.
۲. له بېکاره هر څوک بې زاره دی.
۳. ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سورغمی دی.
۴. شرمښ هغه مېږه وږې، چې له رمې څخه جلا وي.
۵. خپله خوله هم کلا ده هم بلا ده.
۵. زده کوونکي دې په دوه کسيزه توګه يو بل ته املا ووايي او خپلې غلطۍ دې د ښوونکي په مرسته اصلاح کړي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نوم او دهغو مثالونو په وړاندې کولو سره کولی شي معلومات ورکړي؟
- آيا زده کوونکي وکولی شول چې د انسان، حيوان او دشيانو نومونه په ورکړل شوو نومونو کې په نښه کړي؟
- په ورکړل شوو متلونو کې يې نومونه پيدا کړی شول؟

کورنۍ دنده:

په خپله خوښه د انسان، څارويو، او شيانو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا يې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست

ټلويزيون

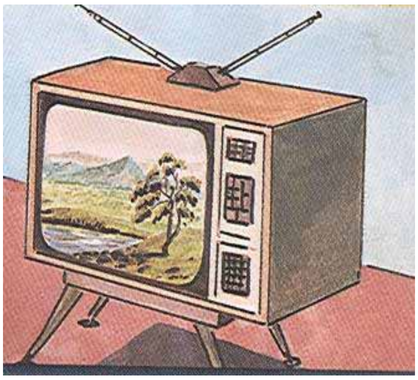

موخه: د متن سم لوستل، ليکل د ټلويزيون پېژندل او د ټلويزيون په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- په انځور کې څه وينئ؟
- تاسې د ټلويزيون کومو خپرونو سره مينه لرئ؟

ټلويزيون د خبرو رسولو هغه وسيله ده چې د آواز سربېره تصوير هم ښيي. ټلويزيون يو داسې بکس دی چې مخې ته يې ښيښه لګېدلې ده. په دې ښيښه باندې د ويونکو او نورو شيانو تصويرونه څرګندوي. د دې شاته د وړو وړوپرزو يو جال دی. ټلويزيون د راډيو يو پر مخ تللی شکل دی. توپير يې دادی چې موږ له راډيو څخه يوازې غږونه اورو او په ټلويزيون باندې له آواز سربېره تصويرونه هم راځي.

بل توپير يې دادی چې راډيو تر ليرې ځايونو پورې اورېدل کېږي. خو ټلويزيون له خپل مرکز څخه تر (۷۰) کيلو متره ليرې اورېدل او ليدل کېدای شي. خو اوس د ډېش انتنونو په جوړولو سره دا کار اسانه شوی دی. د هر ځای او د هر هېواد په ټلويزيون کې ډول ډول پروګرامونه خپرېږي.

په ټلويزيون کې د قرآن کريم ښوونه، تلاوت، روغتيايي پروګرامونه، خبرونه، تفريحي پروګرامونه، سپورتي لوبې، ترانې، سندرې، مرکې او ښوونيز فلمونه او داسې نور خپرېږي.

هر څوک د خپلې خوښې پروګرامونه په خپل وزګار وخت کې ګوري.

ټلويزيون د بېلا بېلو ښارونو، هېوادونو او کليو عکسونه ښيي د ټولې نړۍ له حالاتو څخه موږ خبروي. د ساينس او د نورو علومو سبقونه را ته ښيي. ټلويزيون له سهار څخه تر ماښامه پورې د ماشومانو او ځوانانو د ښې روزنې له پاره هم ښوونيزې او روزنيزې خپرونې لري او ترې ګټه اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ د هېواد ماشومانو او ځوانانو ته په کار ده چې دوی د ټلویزیون تعلیمي او تربیوي خپرونې وګوري او ګټه ترې واخلي. د ټلویزیون د کتلو په وخت کې باید تاسې لیرې کښېنئ. ځکه چې نژدې کښناستل سترګو ته زیان رسوي.

د انګلیسي (برډ) او امریکایي (جنکنز) په هڅو پر (۱۹۲۵) م کال کې د برېښنا په څپو کې ټلویزیون د عکس لېږدولو تجربه بریالۍ شوه او بیا یو شمېر نورو پوهانو ددې کار په بشپړتیا کې هڅې وکړې او د ټلویزیون ننداره یې په نړۍ کې وروښودله.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د ټلویزیون د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه پوښتنې وکړه چې کوم پروګرامونه د دوی له پاره په زړه پورې دي په دې هکله دې خبرې اترې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لغتونه او معناګانې:

لغتونه	او معناګانې	لغتونه	او معناګانې
شکل	بڼه	توپیر	فرق
تصویر	عکس	مرکو	خبرو
تلاوت	سم لوستل او قرائت	زیان	ضرر
هڅې	کوښښونه		

۲. په خپلو کتابچو کې له پورتنیو لغتونو څخه مناسبې جملې جوړې کړئ!

۳. په لاندې کلمو کې د ضمیر کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

(ټلویزیون، وسیله، هغه، دوی، څوک، موږ، ملت، ټول، زموږ، تاسې)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ټلویزیون په اړه یې پوهه ترلاسه کړه؟
- زده کوونکي کولی شي چې د ټلویزیون د ارزښت او ګټو په هکله خبرې وکړي؟
- په ورکړل شویو کلمو کې یې ضمیرونه وپېژندل؟

کورنۍ دنده:

د ټلویزیون کومه خپرونه مو خوښېږي دهغې په باره کې په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه ویشتم لوست

د ماین خطرونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ماین له خطرونو څخه د ځان ژغورل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- که چېرې داسې ډبرې په یوځای کې ووینو چې په سره رنګ په نښه شوې وي باید څه وکړو؟
- د ناچاودلو مرمیو او ماینونو په لیدو سره باید مونږ چاته خبر ورکړو؟

زرمینه د خپلې ترور کره تلله. کومه لاره چې د هغې د ترور کورته تللې وه، له یوې د ښتې څخه تېرېده چې ځینې ناپېژندل شوې شیان موجود وو.

یوه ورځ د مخه زرمینې ته د ماینونو د خطر پېژندنې او ناچاودلو شیانو د کورس ښوونکې د ماینونو له خطرڅخه د مخنیوي په اړه معلومات ورکړي و، د لارې په اوږدو کې زرمینې ته د خپل استاذ خبرې په یاد وې او په فکر کې یې راګرځېدلې، هسې نه چې په کوم ماین وربرابره شي. په همدې فکر کې وه چې نابېره یې سترګې په ماین ولګېدې. زرمینه بې له دې چې وارخطا شي ودرېده او دخپل استاذ ټولې خبرې یې را په یاد شوې. لومړی یې هغه د ډبرې په وسیله په نښه کړ. خو په دې یې هم تسلي ونه شوه بیا یې یوه ټوټه را واخیسته او په هغه ځای کې یې د یوې نښې نښانې په شکل کېښوده. په خپله په هماغه لاره چې راغلې وه ستنه شوه او دماین پاکۍ دفتر ته یې خبر ورکړ، دماین پاکولو یوه ډله له زرمینې سره روانه شوه او هغه سیمه یې له ماینونو څخه پاکه کړه. د ماین پاکۍ دفتر د زرمینې ښوونځي ته دهغې د ښه کار په خاطر یو ستاینلیک واستوو. بله ورځ سرښوونکي د ښوونځي ټول زده کوونکي راوبلل او د زرمینې د هوښیارۍ کیسه یې ټولو ته بیان کړه. بیا یې له زرمینې څخه مننه وکړه او ستاینلیک یې ورکړ. سر ښوونکي له ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زده کوونکو څخه وغوښتل چې باید د زرمینې په شان له هوښیارۍ او زیرکۍ څخه کار واخلي. د ماین د لیدلو په صورت کې باید دماین پاکۍ دفتر ته خبر ورکړو که موسسه لیرې وي نو ښايي چې د کلي مشران او سپین ږیري خبر ورکړي.

ښوونکي ته لارښووني:

- د ماین دخطرونو په هکله معلومات ورکړه!
- زده کوونکي وهڅوئ چې د ماینونو د خطرونو په هکله چې څه معلومات لري خبرې پرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. د لاندې کلمو مترادف له درکړل شویو کلمو څخه پیدا او د کلمو ترڅنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

نابېره ـ	ناڅاپه ـ	سمدوار
ډېرې ـ	لوټې ـ	تیرې
تسلي ـ	اطمینان ـ	باور
شکل ـ	بڼه ـ	څېره
سیمه ـ	منطقه ـ	کلی

٢. لاندې پوښتنو ته ځوابونه وواياست او خپل ځوابونه د پاراګراف په بڼه پر خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف: زرمینه چېرته تلله؟ ب: په لاره کې یې څه ولیدل؟ ج: زرمینې څه وکړل؟

د: بیا یې چاته خبر ور کړ؟ هـ: په پای کې څه وشول؟

و: که تاسې هم په کومه سیمه کې له ماین سره مخامخ شئ څه کولی شئ؟

٣. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د ضمیر له کلمو څخه کرښه وکاږئ.

ورځ ـ هغه ـ ماین ـ سیمه ـ چا ـ ځوک

الف: زرمینه یې له دې چې ــــــــــــ شي، ودربده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ماین د ننبو په اړه معلومات پیدا کړ؟
- آیا زده کوونکي د متن په مطلب خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شویو کلمو کې د ضمیر کلمې پیدا کړئ؟

کورنۍ دنده:

د لوستل شوي کیسې مطلب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د ټپ تړل

موخه: دمتن سم لوستل، لیکل او د ټپ دتړلو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا ستاسو کوم ځای کله ټپي شوی دی؟ بیا مو د خپل ټپي شوي ځای په اړه څه فکر کړی دی؟
- که یو ځای مو ټپي شي څه باید وکړئ؟

رحمان او اجمل په بڼ کې لوبې کولې. د لوبو په وخت کې ناڅاپه د رحمان پښه وښوېده او په ځمکه راوغورځېده. لاس یې ټپي او ډېر ژوبل شو.

اجمل نور څه پیدا نه کړل یو څه خاوره یې دهغه پر ټپي شوي ځای واچوله چې وینه یې پرې بنده شي. کله چې رحمان کورته راغی موریې شلیدلي کالي او دلاس ټپ ولید. ترې یې وپوښتل چېرې دې ځان ژوبل کړ؟ رحمان وویل مور جانې ما او اجمل دواړو په بڼ کې لوبې کولې چې ناڅاپه مې پښه وښوېده او پرځمکه وغورځېدم مور یې نور هېڅ ونه ویل لومړی یې په پاکو اوبو او صابون د هغه ټپ له خاورو او وینو ومینځه او په یو نرم او پاک ټوکر یې

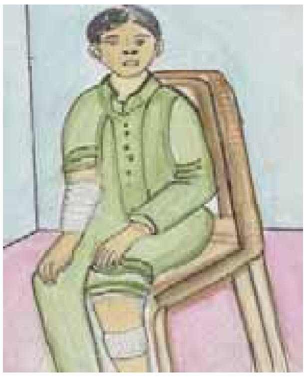

وتاړه چې وینه یې بنده شي. کله چې دهغه پلار خبر شو رحمان یې د کلي نږدې کلینیک ته ور ووست. پلار یې ډاکتر ته ټوله کیسه و کړه ډاکتر د هغه ټپ له خاورو څخه ښه پاک کړ، بیا یې د میکروب ضد درمل پرې واچول او زخم یې وتاړه.

بیا یې ورته وویل: پر ټپ خاوره او نسوار اچول ډېر زیان لري. تیتانوس او نوري خطر ناکې ناروغۍ مینځ ته راوړي او کله کله د ټپي د مړینې سبب ګرځي. په خاورو کې ډول ډول میکروبونه وي چې که پر ژوبل شوي ځای واچول شي په ډېره اسانۍ سره دغه میکروب د انسان بدن ته ننوځي د ټپونو په جوړېدلو کې پاکوالی لومړۍ درجه ارزښت لري ځکه چې ټپ ترې باید خپل لاسونه په پاکو اوبو او صابون پرې مینځې او بیا زخم په پاکه ټوټه وتړي او تر جوړېدو پورې پاک وساتل شي.

ښوونکي ته لارښووني:
- ښوونکی دې لوست ولولي او نوې کلمې دې معنا کړي.
- د ټپ د تړلو او دهغه د پاک ساتلو په هکله دې معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د لوست متن ولولي، بیا دې دهر ګروپ یوتن د ټپ د تړلو په هکله خبرې وکړي.

۲. لغتونه او معناګانې:

ټپ ـ زخم	ناڅاپه - نابېره
شلیدلی ـ څیرې	ټوکر ـ ټوټه

۳. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ور کړئ!
- رحمان او اجمل په بڼ کې څه کول؟
- ډاکټر درحمان پلار ته څه وویل؟
- کوم شی د تیتانوس د ناروغۍ سبب کېږي؟

۴. له درکړل شوو قوسونو څخه د کلمو سم شکل وټاکئ او د جملو په تشو ځایونو کې یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

اجمل دهغه په ټپ یو موټی ـــــــــــــــــــــــ واچوله. (ښاوره، خاوره)

ډاکټر وویل: په ټپ خاوره اچول ډېر ــــــــــــــ لري. (ظرر، ذرر، ضرر)

د زخم په مینځلو کې داپشولو اوبو او ــــــــــــ څخه ګټه واخلئ. (صابون، ثابون)

د ټپ ــــــــــــــ به پاک ټوکر بنه وي. (ترل، تړل)

ټپ باید لومړی په پاکو اوبو ـــــــــــــ شي. (ومینځل، واینځل)

۵. دلاندې مفردو کلمو د جمع شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ

بڼ ـ ډاکټر ـ ټپ ـ لوبه ـ لاس ـ پلار.

ارزونه:
- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- آیا دوی د ټپ په هکله خبرې کولی شي؟ او د ټپ د لارو چارو په اړه یې معلومات ترلاسه کړ؟
- پوښتنو ته یې ځوابونه وویلی شول؟

کورنۍ دنده:
لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(ټپ، زخم، خاوره، پاکوالی، میکروب، بڼ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو دېرشم لوست

د نشه يي توکو زيانونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د نشه يي توکو په زيانونو پوهېدل او له هغو څخه ځان ساتل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا ويلی شئ چې نشه يي توکي په څو ډوله دي؟
- که چېرې يو څوک په نشه يي توکو روږدی وي د هغه ژوند به څه ډول وي؟

نشه هغه حالت ته وايي چې نشه کوونکی يې د عادي حالت څخه ووځي. اودېنو او بدو توپير و نشي کړای. نشه يي توکي لکه چرس، بنګ،ترياک، هيروئين، شراب او داسې نور. چې په هره بڼه وکارول شي بدن ته زيان رسوي. او انسان خپل جسمي او روحي فعاليتونه په ښه توګه سرته نشي رسولی. پورته نشه يي توکي په اقتصادي لحاظ انسان ته زيان رسوي. نشه يي انسان د نشې د ترلاسه کولو له پاره په هره بيه چې وي پيسې ورکوي. له اقتصادي زيان سربېره د انسان په وجود کې ډول ډول ناروغۍ رامنځ ته کوي. او د هرې ورځې په تېرېدو سره د خپل وجود پياوړتيا له لاسه ورکوي. نشه يي کسان د وجود په کمزورۍ کېدو نه شي کولی چې خپل ورځيني کارونه سرته ورسوي او يا د خپلو کارونو له پاره مهال وېش په پام کې ونيسي. نشه يي کسان د خپل بيکاره او کمزوري وجود له مخې د کار کولو له ډګر څخه وځي ورو ورو له غريبۍ سره مخ

کېږي د خپلې کورنۍ او ټولنې د اوږو بار ګرځي. ډېر تنکي ځوانان د نشه يي توکو د پيسو د ترلاسه کولو له پاره په غلا او نورو ډول ډول جرمونو لاس پورې کوي. د نشه يي توکو د عادت عوامل: جګړه، کډوالي، بې وسي، ناوړه او خراب ملګري او کورنۍ ستونزې او داسې نور دي، نو په کار ده هغه کسان چې په دې ناوړه عمل باندې

اخته دي له ځان سره پياوړي او قطعي پرېکړه وکړي او دغه بد او زيان رسوونکی عمل پرېږدي. او پر ځای يې خپل وجود په مېوو او دانو پياوړی کړي. تر څو په ژوند کې نېکمرغه او بريالی واوسي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي او بيا دې د نشه يي توکو په زيانونو لنډې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه په وار وغواړي چې د نشه يي توکو نومونه واخلي او د زيانونو په اړه دې يوه يوه جمله د تختې پرمخ وليکي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.

٢. د نشه يي توکو نومونه دې واخلي او په زيانونو دې نورو ته معلومات ورکړي.

٣. لاندې پوښتنو ته مناسب ځوابونه ووايئ.

- د نشه يي توکو د عادت عوامل کوم دي؟
- نشه يي خلک ولې خپل ورځيني کارونه په سمه توګه نه شي تر سره کولی؟

۴. د لاندې کلمو ضد پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

ښه ـ ورځ ـ جګړه ـ خراب

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د نشه يي توکو د زيانونو په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- ايا زده کوونکي کولی شي چې د نشه يي توکو دزيانونو په هکله خبرې وکړي؟
- زده کوونکي کولی شي چې د نشه يي توکو د زيانونو په هکله څو کرښې وليکي؟

کورنۍ دنده:

نشه يي انسان ولې خپل ورځيني کارونه په سمه توګه نشي ترسره کولی؟ په دې هکله څو کرښې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د چينې غاړه

موخه: د متن لوستل، ليکل د چينې داوبو د ارزښتونو او ګټو په هکله معلومات ورکول او په متن کې د صفت د کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسوپه کوم ځای کې چينه ليدلې ده؟
- په کومو ځايونو کې چينې موجودې دي؟

الله پاک زموږ د ګران هېواد په ځينو ځايونو کې ښکلې او د خوندورو اوبو چينې پيدا کړي دي.

د چينو اوبه ډېرې رڼې، پاکې او سړې دي. زموږ خلک د ښناک له پاره د چينو اوبه کاروي. زياتره چينې د غرونو په لمنو او ښکلو درو کې موجودې وي، چې د هغو سيمو خلک ورڅخه پوره ګټه اخلي. ښځې، نجونې او پېغلې د ښېلو داوبو دراوړلو له پاره چينو ته ځي او په منګيو کې اوبه راوړي. د چينې اوبه د خدای (جل جلاله) لوی نعمت دی، نو ددې ورېيا نعمت په هکله زموږ خلکو په لنډيو کې په ډېره ښه توګه د چينو يادونې کړې دي. غوره داده چې د چينو له اوبو سره بې پروايي ونه کړو او په هغو کې د چټليو د اچولو او يا نورو ورانيو څخه په کلکه ډډه وکړو او د دې طبيعي زېرمې په ساتنه کې ډېره پاملرنه ولرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي!
- د چينې د ارزښت په اړه دې معلومات ورکړي!
- په زده کوونکو باندې د متن له مخې د صفت کلمې پيدا او د تختې پرمخ وليکي.
- زده کوونکي دې وهڅوي چې دچينې په هکله نورې لنډۍ له ياده زده کړي او بيا دې په ټولګي کې ووايي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.

٢. د چينو د ساتلو په اړه دې ځو زده کوونکي خبرې وکړي.

٣. پوښتنې:

- د چينې اوبه ولې سړې دي؟
- د چينې اوبه ولې روڼې او پاکې دي؟

۴. لاندې کلمې ولولئ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ، د صفت کلمې په نښه کړئ او وروسته يې په جملو کې وکاروئ.

پاک ـ	چينه ـ	هېواد ـ	ګران ـ	ښکلو ـ	غزني ـ
ډېر ـ	ګټه ـ	خلک ـ	اوبه ـ	روڼې ـ	پاملرنه ـ

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا دوی د چينو د ارزښت او ګټو په اړه خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو پوښتنو ته سم ځوابونه وويل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د چينې د ارزښت او ګټو په اړه ځو کرښې وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې د برشم لوست
خاص نوم

موخه: د متن لوستل، لیکل د خاص نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ځوک ویلی شي چې خاص نوم کوم نوم ته وايي؟
- تاسې د خاص نوم څو بېلګې ووايئ!

خاص نوم: د ټاکلو اشخاصو او شیانو د نومونو له پاره کارول کېږي،

لکه: خوشحال خټک، جامي، میرویس نیکه، غازي امان الله خان او نور...

د لاندې کلمو په هره برخه کې یو لړ خاص نومونه راوړل شوي دي تر لوستلو وروسته خاص نومونه پیدا کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱. خوشحال خټک، رحمان بابا، ملالۍ، زرغونه انا.

۲. ښارونه: کابل، ننګرهار، قندهار، پېښور، توکیو.

۳. هېوادونه: افغانستان، امریکا، ایران، پاکستان.

۴. سیندونه: هریرود، هلمند، آمو، کوکچه.

۵. بحیرې: کسپین، توره بحیره، مدیترانه.

۶. اوقیانوسونه: د اطلس او قیانوس، د هند اوقیانوس.

۷. سیارې: عطارد، زهره، مریخ، زحل، او رانوس.

۸. ورځپاڼې: د کابل انیس ورځپانه، د کابل ښار د اصلاح او هېواد ورځپاڼې

۹. مجلې: د کابل عرفان، کابل، د کمکیانو انیس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د خاص نوم د پېژندلو څو بېلګې دې پر تخته وليکي.
- لکه: افغانستان، بلخ.
- ښوونکی دې د متن نوې کلمې د تختې پر مخ وليکي. او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې خاص نومونه په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. متن دې په لوړ آواز ولولي.

٢. په لاندې کلمو کې خاص نوم په نښه او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

رحمان بابا ـ زرغونه انا ـ کابل ـ ننګرهار ـ مزار شريف ـ

ايران ـ د ننګرهار سپين غر آمو سيند.

٣. لاندې متن په خپلو کتابچو کې وليکئ، بيا تر خاصو نو مونو لاندې يې کرښه وکاږئ.

شېر باز اکا خپلو زامنو سورګل او چنار ګل ته نصيحت کاوه او ويل يې: «ګرانو زامنو! زما خبرې په غور سره واورئ. تل يو موټی اوسئ. څوک مه پرېږدئ چې ستاسو تر منځ درز واچوي. کومه رمه چې له ما څخه تاسو ته پاتې ده د زياتوالي په حال کې ده.

نو اوس د پخوا په شان دا امکان نشته چې مېږې د ځړ له پاره يوازې د بکوا دښتې ته بوځئ. ښه به دا وي چې رمه د سپين غره او يا تور غره په لمنو کې وپيايئ.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيازده کوونکو د خاص نوم په اړه پوهه ترلاسه کړه؟
- په متن کې يې خاص نومونه پيدا کړای شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په کور کې څو خاص نومونه په کتابچو کې وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

يادونه:

بکوا د فراه په ولايت کې د يوې دښتې نوم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

ګل پاچا الفت

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ګل پاچا الفت پېژندل او په متن کې د خاص نوم په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا د ګل پاچا الفت په هکله څه ويلی شئ؟
- څوک کولی شي چې ددې ليکوال په هکله خپلو ټولګيوالو ته معلومات ورکړي؟

ګل پاچا الفت د مير سيد پاچا زوی په (۱۲۸۷) لمريز هجري کال د لغمان د قرغيو دولسوالۍ په عزيز خان کڅ کې زيږېدلی و، دی يو پوه او فاضل انسان و. د خپل وخت پوهې يې حاصل کړې، څرنګه چې د غه ستر اونوميالی ليکوال او شاعر د زده کړې په پړاو کې ډېر ذکي او هوښيار و، نوپرخپلو استاذانو ډېر ګران و.

نوموړي کلونه کلونه دهېواد په علمي او فرهنګي ټولنو کې دنده تر سره کړې ده. ډېرکتابونه يې ليکلي دي. ((غوره نثرونه)) او ((غوره اشعار)) يې مشهور کتابونه دي.

ښاغلی الفت په خپلو ليکنو کې موږ ته بلنه را کوي چې علم او پوهه زده کړو او عمل ورباندې وکړو. لکه چې وايي: بې عمله پوهه د غلطې پوهې مثال لري او غلطه پوهه له انسان څخه شيطان جوړوي. همدا رنګ خپل هېواد اوخلک ورباندې ګران وو او ټول افغانان ددې هېواد بچيان بولي، لکه چې وايي:

ديوه وطن او لاديو　　　　تېر له سره په هېواد يو
دا وطن دی په موږ ګران
دا وطن دی د افغان

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن د مهمو ټکو په هکله زده کوونکو ته ګټور معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.
٢. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ.

______________ یو پوه او فاضل انسان و، په سلګونو کتابونه یې لیکلي دي.

ښاغلی الفت یو ښه ________او لیکوال و.

د ښاغلي الفت ____________________ مشهور کتابونه دي.

٣. د لوستل شوي شعر مطلب په نثر واړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
٤. په متن کې خاص نوم پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د ګل پاچا الفت په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو د شعر مطلب په نثر ولیکلی شو؟
- زده کوونکو په متن کې خاص نومونه پیدا کړل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ګل پاچا الفت په اړه، څه چې یې زده کړل، څو کرښې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

عام نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل، د عام نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هځوونکې پوښتنې:

- ستاسو په فکر عام نوم څه ډول نوم ته ويل کېږي؟
- تاسې کولی شئ چې د عام نوم څو بېلګې ووايئ؟

عام نوم: هغه نوم ته وايي چې په خاصو او ټاکلو شيانو او ځايونو د لالت نه کوي. عام نوم هغه خپلواکه معنا واله کلمه ده چې په خپل ځان او د خپل ځان په شان نور موجودات په عامه بڼه رانښيي.

د مثال په توګه: سړی، ونې، بزګران، بازار، ښار، کلی، بانډه. ښځه، نجونې، هلکان، استاذ، کتاب، قلم، کور.

لاندې جملې ولولئ تر کومو کلمو لاندې چې کرښه ايستل شوې ده هغو ته پام وکړئ:

۱. په ښوونځي کې زده کوونکي زده کړه کوي.
۲. سېلاب راغی او ونې يې له بېخه وايستې.
۳. د اطفايې کارکوونکو نن په بازار کې ډېر زيات اور مړ کړ.
۴. د کابل په ښار کې څو کاله د مخه داسې بسونه په کار لوېدلي وو چې د برېښنا په واسطه يې کار کاوه.
۵. ځينې خلک په ښار او ځينې يې په کلي او بانډو کې ژوند کوي.

په پورتنيو جملو کې ښوونځي، زده کوونکي، ونې، کارکوونکي، بازار، اور، ښار، کلي، بانډه، بسونه، او برېښنا داسې کلمې دي چې يو ټاکلی شخص او يا شی نه ښيي، بلکې عام نوم را ښيي، ځکه ذکر شوي نوم ته عام نوم وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د عام نوم د مثالونو په ورکولو سره زده کوونکو ته معلومات ورکړئ.
- له متن څخه عام نوم پر تخته وليکئ لکه: ښوونځی.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن يو د بل په مرسته په چوپتيا سره ولولئ.

۲. هر ګروپ دې د عام نوم په معنا او مفهوم په خپل منځ کې خبرې وکړي او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي په مخکې د عام نوم تعريف له ياده ووايي او څو عام نومونه دې د ښلګي په توګه پر تخته وليکي.

۳. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې وليکئ او تر عامو نومونو لاندې يې کرښه وکاږئ.

مردان هغه دي چې همت ناک وي   د ننګ په کار کې چست وچالاک وي

خوشحال ختک

۴. لاندې متن ولولئ او يوازې عام نومونه پيدا او په کتابچو کې يې وليکئ.

افغانستان يو زراعتي هېواد دی. ډېر خلک يې په بزګرۍ او مالدارۍ بوخت دي. دوی په کرونده کې له ماشينونو او ټرکټورونو څخه ګټه اخلي، زموږ د هېواد زيات شمېر خلک د کورنيو څارويو له حاصلاتو، لکه شيدې، مستې، پوځي، غوښې او غوړو څخه ګټه اخلي او همدا ډول له وړيو، پوستکو، کولمو او د څارويو له ښکرونو څخه هم ګټه اخلي، چې زموږ د هېواد د صادراتو لويه برخه جوړوي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د عام نوم په هکله پوهه تر لاسه کړه؟
- زده کوونکي د عام نوم په اړه خبرې کولی شي او ښلګي يې په نومونواو کلمو کې ويلی شي؟
- زده کوونکي د خپلو زده کړو څخه د خوښۍ احساس کوي؟
- آيا دوی وکولی شول چې په ورکړل شوي متن کې عام نومونه پيدا کړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه عام نومونه له ياده په خپلو کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم د برشم لوست

لمریز نظام

موخه: د متن لوستل، لیکل د لمریز نظام په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتني:

- ویلی شئ چي لمریز نظام یعنی څه؟
- آیا پوهیږئ چي زموږ په لمریز نظام کي څو سیاري موجودي دي؟

کله چي موږ آسمان ته ګورو، د ورځي لمر او د شپي په کي سپوږمۍ او ستوري وینو. د لمر په وجه ورځ رڼا وي، آسمان د شپي له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلی ښکاري.

په لمریز نظام کي (۹) سیاري موجودي دي چي ټولي د لمر په شاو خواکي څرخي. یوازي ځمکه په (۳۶۵) ورځو او شپږو ساعتونو کي چي یو کال دی یو ځل له ځمکي څخه را څرخي.

سیاري په خپله رڼا نه لري. خپله رڼا له لمر څخه اخلي. کله چي موږ د شپي له خوا آسمان ته وګورو ډېر ستوري وینو او د ورځي له خوا موږ دا ستوري نشو لیدلی، ځکه دلمر رڼا ډېره زیاته وي.

لمریز نظام د خدای تعالی (جل جلاله) د قدرتونو یوه روښانه نښه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د لمريز نظام په اړه د زده کوونکو د پوهې او سويې په پام کې نيولو سره معلومات ورکړئ.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. لغتونه او معناګانې

الف: وجه — سبب

ب: سياره — هغه ستوري چې دلمر په شاوخوا څرخېږي او خپله رڼا نه لري.

ج: نښه — علامه

د: نظام — جوړښت او ترتيب

۲. د لاندې جملو تش ځايونه په ورکړل شوو مناسبو ربطي تورو سره ډک او په خپلو کتابچوکې ولیکي.

- آسمان ________ شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلې ښکاري.
- (په، د ، له، چې)
- په شمسی نظام ____________ نهه سیارې موجودې دي.
- (کې، د، څخه، له)
- سيارې خپله رڼا د لمر ____________ اخلي.
- (چې، کې، څخه، ، په)
- کله چې موږ آسمان ____________ د شپې ګورو ، ډېر ستورې وينو.
- (چې، کې، په، ته)
- ځمکه په ۳۶۵ ورځو ، او شپږو ساعتونو کې يوځل دلمر په ____________ را څرخي.
(شا ، خوا ، شاوخوا)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د لمريز نظام په هکله خبرې کولی شي؟
- آيا زده کوونکي د پوهې او معلوماتو لاس ته راوړلو څخه د خوښۍ احساس کوي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لمريز نظام په هکله ځو کرښې مقاله وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه دېرشم لوست
ابن سينا

موخه: د متن لوستل، ليکل،او د ابن سينا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ابن سينا څوک و؟
- څه فکر کوئ چې دغه عالم په کومو ، علومو کې پوره لاس درلود؟

ابن سينا د نړۍ مشهور عالم او. د بخارا په ښار کې زېږېدلی و.

نوموړی لا د شلو کلونو و چې د خپل وخت د يوه پوه شخص په نوم يادېده.

ابن سينا سربېره پردې په شاعرۍ کې هم مشهور و.ابن سينا د طب په هکله شپاړس کتابونه ليکلي دي. خورا مشهور کتاب يې د (القانون فی الطب) په نوم يادېږي. له دې کتاب څخه تر شپږ سوو کلونو زيات د درسي کتاب په توګه ګټه اخيستل کېده. او س هم په ځينو ځايونو کې له نوموړي کتاب څخه ګټه اخيستل کېږي. د ا کتاب د عصري طب بنسټ جوړوي.

ابن سينا د فلسفې او عقايدو په هکله (۲۸) کتابونه ليکلي دي. همدا ډول يوولس کتابونه يې د نجوم او ساينس په برخه او څلور کتابونه يې د شعر او شاعرۍ په اړه ليکلي دي. دنړۍ اوسنۍ طبابت دهغه له معلوماتو څخه منځ ته راغلی او د نړۍ ټول خلک د ابن سينا خدمتونو ته په درنه سترګه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونكي ته لارښووني:

- ښوونكى دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونكى دې د ابن سينا په اړه معلومات وركړي.
- ښوونكى دې نوې كلمې په تخته وليكي او معنا دې كړي.

د زده كوونكو فعاليتونه:

۱. زده كوونكي دې متن د يو بل په مرسته په چوپتيا سره ولولي.
خو تنه زده كوونكي دې د ابن سينا په اړه څه چې يې له متن څخه زده كړل معلومات وړاندې كړي.

۲. لاندې لغتونه معنا شوي دي تاسې له هرې كلمې څخه جملې جوړې كړئ.

مشهور _____	(د شهرت خاوند)
طبابت _____	(درملنه)
سرېېره ______	(علاوه)
نجوم _______	(دستورو علم)
عصري ______	(د زماني سره سم)
بنسټ _______	(اساس)

۳. دلاندې پوښتنو له پاره په شفاهي توګه سم ځوابونه وركړئ.

- ابن سينا په كوم ښار كې زېږېدلى و؟
- ابن سينا په كومو علومو كې پوره لاس درلوده؟
- ابن سينا څو كتابونه ليكلي دي؟

ارزونه:

- آيا زده كوونكي متن سم لوستلى شي؟
- زده كوونكي وپوهېدل چې دغه پوه عالم كوم كوم كتابونه ليكلي دي؟
- آيا زده كوونكو وكولى شول چې پوښتنو ته سم ځوابونه وركړي؟

كورنۍ دنده:

زده كوونكي دې د ابن سينا په اړه يوه لنډه مقاله وليكي.

اته دېرشم لوست

دوني رېښې

موخه: د متن لوستل، ليكل او د وني رېښو په هكله معلومات وركول دي.

هڅوونكې پوښتنې:

- تاسو د ونې رېښې ليدلې دي؟
- د ونو هغه برخه چې د خاورو لاندې ده څه نوميږي؟
- ستاسو په نظر دونو رېښې څه دنده لري؟

كله چې تاسو ونې ته ګورئ نو يوازې پاڼې، څانګې او تنه يې ستاسو په نظر راځي. خو دونو هغه برخه چې ترځمكې لاندې ده او د رېښو په نوم يادېږي تاسو يې نه وينئ.

رېښې هم د څانګو په شان لويې او كوچنۍ دي. ترځمكې لاندې وي او په ستر ګو نه ليدل كېږي. د ځينو ونو رېښې دهغو ونو د څانګو په اندازه په ځمكه كې غځېدلې دي.

ځينې رېښې په ځمكه كې ژورې تللې وي او ځينې د ځمكې سطحې ته نږدې وي. درېښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځاى ټينګه ساتي. كه ونه رېښې ونه لري نو تېز بادېې رانسكوروي.

تاسو به ليدلي وي چې زياتې ونې دزياتو تېزو بادونو سره ټينګې ولاړې وي. چې دا ټينګوالى يې د زياتو او كلكو رېښو دشته والي له امله دي. تاسو ته څرګنده ده چې ونې اوبو او خوړو ته اړتيا لري. ونې د رېښو په وسيله له ځمكې څخه اوبه او خواړه جذبوي. د رېښو په پاى كې د وېښتانو په شان كوچنۍ رېښې موجودې دي. همدا كوچنۍ رېښې اوبه او خواړه جذبوي. بيا يې پاڼو او څانګو ته لېږدوي په كار داده چې موږ ونو ته په مناسب وخت سره اوبه ور كړو او د شاوخوا خاوره يې نرمه وساتو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د ونو د ريښو په هکله معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي او ځونور زده کوونکي دې دونې د ريښو په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

۲. دلاندې کلمو متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او دکلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

لاندې ________

نږدې ________

ټينګه ________

تېز ________

سست، پيل، پاس، ورو، لرې

۳. لاندې نيمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!

ريښې هم د ځانګو په شان لويې او ____________ وي.

د ځينو ونو ريښې د هغوونو د ځانګو په اندازه په ځمکه کې ____________ وي.

د ريښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځای ____________ ساتي.

۴. زده کوونکي دې يو بل ته دلوست له مخې املا وو ايي.

ارزونه:

- زده کوونکي د لوست متن لوستلی شي؟
- زده کوونکي په دې پوه شول چې د ونو ريښې څه دنده لري؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ونې دجوړښت په هکله څو کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه دېرشم لوست

چاپېریال (محیط)

موخه: د متن لوستل، لیکل، د چاپېریال پېژندنه، د چاپېریال د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې زموږ چاپېریال له څه شي څخه جوړ شوی دی؟
- په هغه ځای کې چې موږ ژوند کوو د څه شي په نوم یادیږي؟

هر هغه څه چې زموږ په شاو خوا کې دي. زموږ چاپېریال یا محیط دی. زموږ کور، کلی، ښوونځي، سړکونه، د لوبو ځای، خلک، هغه ښار او کلي چې موږ پکې اوسېږو، او هغه هوا چې موږ یې تنفس کوو دا ټول زموږ د چاپېریال یوه برخه ده. ځمکه د ټولو ژویو او الوتونکو مرغانو له پاره چاپېریال یاد ژوند محیط دی. زموږ چاپېریال پر موږ ډېره اغېزه لري.

موږ د روښنايي او تودوخې سربېره په زرګونو نورو شیانو ته اړتیا لرو. د نړۍ د وګړیو شمېر ورځ په ورځ په زیاتېدو دی. ډېر هغه څه چې موږ یې کاروو، د چاپېریال د ککړتیا سبب کېږي. چې دا ککړتیا بیا ډېرې ناروغۍ رامنځ ته کوي.

د ټولو خلکو دنده ده چې باید خپل چاپېریال پاک او سوتره وساتي. هغه مواد چې زموږ د چاپېریال د ککړتیا سبب ګرځي په دوه ډوله دي:

یو هغه چې په ځمکه کې تجزیه کېږي او چې د خاورې سره یو ځای شي ځمکه د کښت له پاره قوي کوي. دوهم ډول هغه فضله مواد دي چې د تجزیه کېدلو ورنه وي لکه پلاستیک او داسې نور. که چېرې پلاستیک په ځمکه کې وي هغه په خپلو اجزاو نه تجزیه کېږي که څاروي یې وخوري ناروغه کېږي او حتی د مړینې سبب یې ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:
- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د چاپېريـال د ارزښـت او ګټـو پـه اړه د زده کوونکـو نظريـات او معلومـات واورئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په دې اړه بحث او خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:
۱. متن يو د بل په مرسته ولولئ!
۲. ښوتنه زده کوونکي دې د چاپېريال په اړه خبرې وکړي.
۳. د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو ښنګ ته يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

چاپېريال ________
ژويو ___________
اړتيا ___________
نړۍ ___________
وګړيو __________
زيان ___________ مواد ____________

شاوخوا،	حيواناتو،	ضـرورت،
دنيا،		
خلکو،	توکي،	ضرر

۴. پوښتنې:
الف: چاپېريال څه ته وايي؟ ب: د چاپېريال د ککړتيا علت څه دی؟
ج: بېکاره يا فضله مواد بايد څه کړو؟ د: د چاپېريال ساتنه د چا دنده ده؟
۵. د لاندې جملو تش ځايونه د لېنديو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.
الف: هر هغه څه چې ستاسو شاوخوا کې دي ستاسو چاپېريال ________. (و، کړ، دی)
ب: ستاسو چاپېريال پرتاسو ډېرې اغېزې ___ .
(لري، کړي، درلود)
ج: که ځاروي پلاستيک ______________ هغوی ته ډېر زيان رسوي.
(وخوري، خوړي، وخوړ)
د: د محيط ساتنه دټولو خلکو دنده __________________. (دی،ده،وي،)

ارزونه:
- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ژوند چاپېريال په هکله يې معلومات ترلاسه کړ؟
- زده کوونکي د ژوند چاپېريال په اړه خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده:
هر هغه څه چې ستاسو په چاپېريال کې موجود دي نومونه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلوېښتم لوست

مفرد نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل، د مفرد نوم په معنا او مفهوم پوهېدل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې د مفرد نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- آيا د مفرد نوم بېلګې ويلی شئ؟

مفرد نوم: هغه دی چې په يوه ځانګړي شخص، حيوان او شي باندې د لالت وکړي لکه: ښوونکی، ترکاڼ، قلم، مشوانۍ، پياله او داسې نور.

لاندې جملو ته پام وکړئ او ويې لولئ.

۱. ښوونکي په لوست پيل وکړ.
۲. د جمال پلار ترکاڼ دی.
۳. دغه قلم شين رنګ لري.
۴. د دې مشوانۍ رنګ تور دی.
۵. دغه پياله ښکلې ده.
۶. هغه چرګ سپين رنګ لري.
۷. د اجمل اکا يو آس لري.

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن ولولي. بيا دې د مفرد نوم په اړه لنډ معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې څو نومونه د تختې پرمخ وليکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې مفرد نومونه په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعاليت:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې لاندې جملې ولولي او يو بل سره دې مفرد نومونه په ګوته کړي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

محمد ګل د پنځم ټولګي زده کوونکی دی.
محمد ګل هر سهار وختي له خوبه پاڅيږي لومړی لمونځ کوي ترچای څښلو وروسته بيا ښوونځي ته ځي.

۳. لاندې شعر ولولئ! په خپلو کتابچو کې يې وليکئ! مفرد نومونه يې په ګوته کړئ اوبيا يې په څپو واړوئ.

ای دهقانه وخت د کار اوستا دزيار دی
ستا د لاس ګټې ته هرڅوک اميدواردی

خپل وطن په هر راز بوټو ښايسته کړه
ستا په زيار سره وطن ګل وګلزاردی

۴. لاندې نيمګړې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په مفردو کلمو سره بشپړې کړئ.

- ______________ زده کوونکو ته درس ورکوي.
- زما ټولګيوال اجمل __________ د ننګرهار په ښار کې دی.

۵. څو جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ چې مفرد نوم په کې وکارول شي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې په ورکړل شوو جملو کې د مفرد نوم پيدا کړي؟
- آيا زده کوونکي په شعر کې د مفرد نومونه پيدا او هره کلمه يې په څپو واړوله؟

کورنۍ دنده:

شپږ مفرد نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو څلوېښتم لوست

کولالي

موخه: د متن لوستل، لیکل، د کولالي په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ویلی شئ چې کولال څوک دی؟
- آیا ستاسو په کلیو او سیمو کې کولال شته؟
- له کولالي پرته د څو نورو کسبونو نومونه واخلئ؟

یوه ورځ ښوونکي له خپلو زده کوونکو څخه پوښتنه وکړه. هغه څوک چې له خټو څخه موږ ته شیان جوړوي څه نومیږي؟

اجمل لاس پورته کړ او ویې ویل: کولال نومیږي.

ښوونکي بیا پوښتنه وکړه: چې کولال زموږ له پاره کوم شیان جوړوي؟

میرویس وویل: کولال له خټو څخه منګې، کوزې، کاسې، ګلدانۍ، مټونه، کندولې، تنور، او نور شیان جوړوي.

شیرشاه پوښتنه وکړه: آیا موږ هم کولی شو چې له خټو څخه داسې ښکلي شیان جوړ کړو؟ ښوونکي وویل: هو! خو دا کار جلا پوهه او تجربه غواړي.

ریدی وویل: که موږ د کولال کار

وګورو، نوښايي چې ځينې شيان ور څخه زده کړو.

ښوونکي وويل: ډېر ښه سبا به د کولال د کار ځای ته ورشو سهار چې زده کوونکي ټولګي ته راغلل، ښوونکي وويل: د مخه تردې چې د کولال ځای ته لاړ شو، موږ بايد کومې خبرې او لارښوونې په پام کې ونيسو؟ اسد وويل: موږ بايد د لارې په يوه غاړه ولاړ شو.

ختک وويل: د دې له پاره چې په کولالۍ کې څه شی مات نه کړو نو په کار داده چې لوښو ته به لاس نه ور وړو.

ښوونکي وويل: ډېرې ښې لارښوونې مو وکړې که چېرې موږ له دې خبرو سره سم چلند وکړو، له دې کتنې څخه به ډېرخوند واخلو او معلومات به ترلاسه کړو.

زده کوونکي د خپل ښوونکي سره يو ځای د لارې په څنډه د کولال د دوکان په لور روان شول کله چې کولالي ته ورسېدل ښوونکي وويل وګورئ دلته د کولالۍ دماتو لوښو څومره کودي پراته دي.

دکولال د کور په مخکې د کولال زامنو او لوڼو کار کاوه، ځينو خټه په لرګيو وهله او ځينو خاوره چاڼوله. ښوونکي او زده کوونکو د کولال ماما سره روغبړ وکړ سمندر ترې پوښتنه وکړه: کولال ماما: دا خاوره ولې په لرګيو وهئ؟

کولال وويل: د دې له پاره چې خاوره ښه پخه شي. اجمل پوښتنه وکړه ولې دوی خاورې چاڼوي؟ کولال وويل: ځکه چې وړې تيږې ځنې جلا او بېلې شي. جمال پوښتنه وکړه کولال ماما، دا خاوره له کوم ځای څخه راوړئ؟

کولال وويل: له غره څخه يې راوړو. دا خاوره په هر ځای کې نه پيدا کېږي ځکه د خاورينو لوښو د جوړولو له پاره مټينه او پخه خټه په کار وي. زرغون وويل: خټه څنګه جوړوئ؟ کولال وويل: کله چې خاوره له وړو ډبرو څخه په چاڼولو جلا شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا اوبه پکې اچوو چې ښه لنده شي. کله چې خټه ښه پخه شوه نو بیا یې څرخ ته راوړو.

بریالي وویل: کولال ماما! لاس دې ولې دومره ژر ژر په اوبو لندوې؟

کولال وویل: د دې له پاره لاس په اوبو لندوم چې خټه مې په لاس پورې ونه نښلي .

توریالي وویل: کولال ماما! د لوښي منځ ته ولې دومره په کراره لاس ورننه باسې؟

کولال ځواب ورکړ: د دې له پاره چې دلوښي منځ هم سم جوړ شي، نو په کراره لاس ور وړم.

ریدی وویل: وګورئ، څه ښه نقش یې پرې کښلی او څومره ښکلی لوښی ځنې جوړ شو. سور ګل پوښتنه وکړه: کولال ماما دا منګی څو ورځې لمر ته ږدئ؟

کولال وویل څلور یا پنځه ورځې چې ښه وچ شي ترڅو په داش کې مات نشي. بیا یې په داش کې ږدو چې پاخه شي. راځئ، چې داش او بټۍ هم دروښیم. بټۍ دوه پوړه لري.

لومړی لوښي په کراره د بټۍ په پاسني پوړ کې ږدو او بیا په لاندېني پوړ کې اور بلوو څو شپې وروسته لوښي په پاسني پوړ کې پخېږي، کله چې بټۍ سړه شي بیا لوښي ځنې راباسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د کولالي په اړه دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې په مخ وليکي او معنا دې کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په چوپتيا سره ولولي.
۲. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا د مفردو نومونو لاندې کرښه وکاږئ.

ښوونکي، ميرويس، اجمل، کولالي، شير، ايمل،
سهار، اسد، خټک، سمندر، جمال، توريالی، ريدي.

۳. لاندې معنا شوې لغتونه په جملو کې وکاروئ او بيا يې په کتابچو کې وليکئ.

بټۍ	داش
لوښي	ظروف، له خټو څخه جوړ شوي شيان
پوړ	منزل
زرغون	شين

۴. زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له متن څخه د ضمير کلمې پيدا او وليکي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا زده کوونکو کولال او د هغه د دندې په هکله پوهه او معلومات پيدا کړل؟
- دکولالي په اړه معلومات ورکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د کولالي د کسب په اړه څو کرښې مقاله وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

نیوټن

موخه: د متن لوستل، لیکل د نیوټن پېژندنه او د ځمکې د جاذبې قوې په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د نیوټن نوم خو به مو اورېدلی وي هغه څوک او کوم خدمت یې کړی دی؟
- ویلی شئ چې د جاذبې قوه څه ته وایي؟

نیوټن یو ساینس پوه و چې تقریباً (۳۰۰) کاله د مخه یې په انګلستان کې ژوند کاوه. وایي چې یوه ورځ نیوټن د منې تریوې ونې لاندې ناست و. یوه منه له ونې څخه و لوېده او د نیوټن په سر ولګیده. نیوټن د منې له رالوېدو څخه په دې فکر کې شو چې هر شی ولې ځمکې ته را لوېږي؟ له ډېرې څېړنې وروسته هغه په دې پوه شو چې د ځمکې د جاذبې قوه پر شیانو باندې اغېزه کوي او هغه د ځمکې خواته را کاږي.

آیا تاسو پوهېږئ چې منې ولې له ونې څخه را لوېږي؟ یا یو توپ د مېز له سر څخه ولې ښکته پر ځمکه را لوېږي؟

ځواب یې دا دی چې ځمکه یوه قوه لري چې هرشی د ځان خواته را کاږي. او دې ته د ځمکې جاذبه قوه وایي. د ځمکې جاذبه قوه هغه د ځمکې د مرکز خوا ته را کش کوي. هر څومره چې یو شی د ځمکې سطحې ته نژدې وي د ځمکې د جاذبې قوې په سبب وزن پیدا کوي.

هر څومره چې موږ له ځمکې څخه لېرې شو د ځمکې د جاذبې اغېزه کمېږي. باید ووایو چې د جاذبې قوه په هر شي باندې که لوی وي او که واړه ، اغېزه لري.

نیوټن هغه عالم او پوه و چې د ساینس د علم په ساحه کې یې د ځمکې د جاذبې قانون کشف کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي.
- د جاذبې قوې په اړه چې نيوټن څنګه کشف کړه معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. متن يو له بل سره ولولئ!
٢. د جاذبې قوې په اړه په خپلو ګروپونو کې خبرې وکړئ!
٣. لغتونه او معناګانې

لغتونه	معناګانې
الف: جاذبه	کشش
ب: اغيزه	تاثير
ج: نبغ	مستقيم
د: کشف	د يوه نوي شي پيدا کول

٤. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.
الف: نيوټن د ځمکې د جاذبې قانون ________کړ.
ب: نيوټن يو ________ و.
ج: ځمکه هر شی د ځان لوري ته را کاږي ځکه چې ځمکه د جاذبې قوه ________.

٥. لاندې پوښتنو ته سم ځوابونه وټاکئ.
- د ځمکې د جاذبې قوه هر شی کومې خواته را کش کوي؟
  الف: د ځمکې د مرکز خواته.
  ب: د ځمکې د سطحې خواته.
  ج: د شمال خواته.
  د: د جنوب خواته.
- کوم شی د جاذبې قوه لري؟
  الف: يوازې ځمکه.
  ب: يوازې سپوږمۍ.
  ج: هر شی.
  د: هيڅ شی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نيوټن په اړه يې پوهه يا معلومات تر لاسه کړل؟
- زده کوونکي په دې هکله خبرې کولی شي چې هر شی ولې د ځمکې خواته لويږي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.
(د جاذبې قوه،   نيوټن،   ځمکه،   کشف)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري ځلوېښتم لوست

د جمع نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل د جمع نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د جمع نوم څه ډول کلمه ده؟
- کولی شئ چې د جمع څو نومونه ووايئ؟

د جمع نوم: هغه نوم دی چې له يوه څخه پر زياتو اشخاصو، څارويو او شيانو دلالت وکړي. لکه ښوونکي، نجونې، هلکان، ونې، پسونه، خويندې، ورونه، کتابونه، ګېلاسونه او داسې نور.

په پښتو ژبه کې که وغواړو چې د ځينو مفردو نومونو په پای کې دغه (ونه، آن، يان، ګاني (ه) اوږده، (ې) څرګنده، (ي) وروستاړي راوړو په جمعو کلمو باندې بدليږي.

لکه:

مفرد	جمع
مېز	مېزونه
مېږی	مېږي
دوبي	دوبيان
هلک	هلکان
بزګر	بزګران
کارګر	کارګران
بيزو	بيزوګان
خور	خويندې
سړی	سړي

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د جمع نوم په اړه دې زده کوونکو ته د بېلګو په وړاندې کولو سره معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.
٢. له هر ګروپ څخه دې یو یو تن دټولګي مخې ته راشي او دا کلمې (ګېلاسونه، ونې، هلکان، ورونه،) پرتخته باندې ولیکي نور ټولګیوال دې همدغه دجمع کلمې په جملو کې وکاروي.
٣. دجمع د نوم تعریف په لاندې جملو کې په نښه کړئ!
الف: جمع هغه کلمه ده چې پر یوه شي باندې دلالت کوي.
ب: جمع هغه کلمه ده چې له یوه شي څخه پر زیاتو شیانو دلالت کوي.
۴. دلاندې مفردو کلمو څخه د جمع نومونه جوړ کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ونه، پېغله، نجلی، هلک، غر، سیند، باغ، پسه میږه،
آس، بوټ، مرغه، مور، پلار، اکا، نیکه

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د جمع په معنا او مفهوم پوه شوي دي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې د مفردو نومونو څخه د جمع نومونه جوړ کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې جملې ولولئ! جمع نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
افغانستان ډېر غرونه لري.
زموږ په هېواد کې د مېو باغونه ډېر دي.
ټول افغانان سره ورونه دي.
کوچیان په اوړي کې سړو سیمو ته کډې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلویښتم لوست
شېدې پلورونکی

موخه: د متن لوستل، لیکل، اوزده کوونکي په دې پوه شي چې په شېدوکې اوبه ګډول لويه ګناه ده او بايد ترې ډډه وشي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر د شېدو په پلورلو کې د اوبو ګډول ښه عمل دی؟
- څه فکر کوئ چې د دې کیسې پايله به څه وي؟

وايي چې يوه سړي څو مېږې او وزې درلودې چې ډېره ښه ساتنه به يې کوله. سهار او ماښام به يې له دې څارویو څخه ډېرې شېدې اخيستلې. چې کله به يې شېدې بازار ته د خرڅولو له پاره یوړې نو يوه اندازه اوبه به يې په کې ورګډې کړې چې شېدې زياتې شي او ډېرې پيسې پرې لاس ته راوړي. وزو او مېږو به بچې زېږول او هرکال به يې شمېر زیاتېده.

څه موده وروسته د وزو او مېږو يوه لويه رمه جوړه شوه. څومره چې شېدې زياتيدې هومره به يې پکې زياتې اوبه اچولې او ډېرې پيسې به يې لاس ته راوړې. کليوال چې دده په چل نه پوه شول نو ښېراوې به يې ورته کولې.

يوه ورځ د منې په موسم کې ډېر سخت باران واوريده او لوی سېلاب روان شو، څو تندرونه هم ولوېدل سېلاب نور هم زور واخيست. د دغه سړي مېږې او وزې چې په نږدې خوړکې په څړ بوختې وې، نيمايي يې سېلاب په يوه شېبه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واخيستې او ويورېږ، خلکو به ويل: دغه سړي چې په شېدو کې څومره اوبه اچولې وې هغه ورته سېلاب شو او د ده نيمه رمه يې يووړه.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې نوی لوست په لوړ آواز ولولي او بيا دې په مطلب خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له ځو زده کوونکو څخه وغواړي چې په وار سره د کيسې په موخه خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. متن په مناسب آواز ولولئ!

٢. زده کوونکي دې له متن څخه يو بل ته د څو جملو املا ووايي او خپلې تېروتنې دې اصلاح کړي.

٣. پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

سړي ولې په شيدو کې اوبه اچولې؟

د دې لوست اصلي مطلب څه شی دی؟

موږ بايد په پلورلوکې څه شی په پام کې ونيسو؟

۴. له لاندې مفردو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې دجمع کلمې جوړې کړئ.

وزه ، موسم، تندر، مېږه، باران، خوږ، کلی ، سېلاب

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- دکيسې په موخه پوه شول؟
- زده کوونکي په شفاهي توګه پوښتنوته ځوابونه ويلی شي؟
- آيا زده کوونکي پوه شول چې په هر کار کې ټګي ښه کار نه دی او بايد ترې ډډه وکړو؟

کورنی دنده:

زده کوونکي دې د لاندې پوښتنې موخه په خو کرښو کې وليکي.

(د دغه سړي نيمايي مېږې او وزې ولې سېلاب يوړې؟)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلوېښتم لوست

صفت

موخه: دمتن لوستل، لیکل د صفت په معنا پوهېدل او په جملوکې د صفت کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسې په فکر صفت څه ډول کلمې ته وايي؟
- کولی شئ چې داسې جملې ووايئ چې د صفت کلمه پکې استعمال شي؟

صفت: هغه کلمه ده چې د نوم څرنګوالی څرګندوي.

لکه: ښه، ښکلی، ډېر، هوښیار، سپین، تور، او داسې نور.

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده.

۱. تکړه زده کوونکي تل سبق وايي.

۲. هوښیار زده کوونکي د مفاهمې په وخت کې د یو بل خبروته غوږ نیسي.

۳. زموږ ښوونکي له موږ سره په درسونو کې ډېره مرسته کوي.

۴. د پاکو اوبو څښل بدن ته ګټه لري.

په پورتنیو جملو کې (تکړه، هوښیار، ډېره، پاکو) د صفت کلمې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د صفت د کلمې په هکله دې معلومات ورکړي او څو صفتونه دې پرتخته وليکي.
- ښوونکی دې صفت لرونکي جملې پر زده کوونکو باندې د املا په ډول کار کړي او بيا دې د صفت کلمې په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن په چوپتيا سره ولولئ!
۲. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې د صفت تر کلمې لاندې کرښه وکاږئ.
   - د پخو مېوو خوړل بدن ته ګټه لري.
   - زيار کښ بزګر له خپلې ځمکې څخه زيات حاصل اخلي.
   - سپينه کوتره د سولې نښه ده.
   - د کندز ختيځې ډېر خوارېږي.
۳. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې د صفت کلمې په نښه اوويې ليکئ.

ښـکلـی بـاغ تـازه چـمـن ود ګـلانـو
شيـن سـحـر او شـورو شـرو دمـرغـانـو
پـه سـل قسمـه آوازونـه ښـې نغمې وي
هـر طـرف تـه دبـلـبـلـو تـرانـې وي

(زرمينه ۳۲ مخ)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د صفت په معنا او مفهوم پوه شول؟
- صفتونه له ياده ويلی او په جملو کې يې کار ولی شي؟
- زده کوونکو په شعرکې د صفتونو کلمې پيدا کړی شوې؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې د صفت کلمې په جملو کې وکاروي.

(سپين، هوښيار، پوه، ښه، بد، شين، لوی، رڼا، تياره)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ شلو ېښتم لوست

مزار (شريف) او بلخ

موخه: د متن لوستل، ليکل د مزار شريف او بلخ په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا تاسو مزار شريف ليدلی دی؟ که مو ليدلی وي خبرې پرې وکړئ؟
- ويلی شئ چې بلخ زموږ د هېواد په کوم ولايت کې دی؟

مزار شريف زموږ د ګران هېواد افغانستان په شمال کې پروت دی په دې ښار کې د آبی جومات په نامه يو ښکلی جومات شته چې زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزيات اهميت لرونکی دی.
مزار شريف ته نژدې د بلخ د لرغوني ښار نښانې ښکاري. د دې ښار تاريخ له ميلاد څخه پنځه سوو کالو مخکې زمانې ته رسيږي.
بلخ پـه اتمـه ميلادي پېړۍ کې د پـوهې او فرهنګ يـو داسې ستر مرکز وچې د ښارونو د مور (اُم البلاد) په نامه يادېده.
دا ښار د چنګيز په تاړاکونو کې وران شو خو بيا پـه (۱۵) ميلادي پيړۍ کې لـه سره ودان شوی. په دې ښار کې ستر دېوالونه موجود وو چې اوږدوالی يې يوولس زرو مترو ته رسېده. دا هم په همدې وخت کې له سره جوړ شو. پـه مزار شريف کې خلـک پـه کرنـه او مالـدارۍ بوخت دي. ځينې خلـک يـې پـه لاسي صنايعو لکـه دغالۍ اوبدلو، د تېغرونو او بدل او داسې نور وباندې لګيا دي. دقره قل د پسونو پالنه هم د دې سيمې ځانګړتيا ته شهرت ورکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د متن د موخې په هکله معلومات وړاندې کړه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. لاندې جملې ولولئ، په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا د صفت ترکلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- په دې ښار کې د ابی جومات په نامه ښکلی جومات شته.
- زموږ خلکو او د نړۍ مسلمانانو ته دزیات اهمیت لرونکي دی.
- دا جومات د خپلو سپینو کوترو د سیلونو لـه امله چې په شاوخوا کې یې الوځي یـوه ځانګړې منظره جوړوي.

۳. لغتونه او معناګانې

مقبره	زیارت
ځانګړې	خاصه
پېړۍ	قرن

۴. د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په کتابچو کې ډک کړئ.

الف: مزارشریف یو _______________ ښار دی.

ب: په دې ښار کې د آبی جومات په نامه یو _______________ جومات شته.

ج: ددې ښار تاریخ له میلاد څخه پنځه سوو _____________.

۵. پوښتنې:

- دمزار شریف د ښار جومات څه نومیږي؟
- په دې زیارت کې د چا مبارکه مقبره هم شته؟
- بلخ په اتمه میلادي پېړۍ کې په کوم نامه یادېده؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د مزارشریف او بلخ په هکله پوهه حاصله کړه؟
- زده کوونکو په جملو کې د صفت کلمې پیدا کړی شوې؟
- آیا پوښتنو ته یې مناسب ځوابونه ورکړل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مزار شریف او بلخ په اړه شپږ کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه څلويښتم لوست

د نوم او صفت ترمنځ اړيکې

موخه: د متن لوستل ،ليکل د نوم او صفت ترمنځ د اړيکو په هکله پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د تاسو په فکر د نوم او صفت ترمنځ اړيکې شته؟
- آيا کولی شئ داسې يوه جمله ووايئ چې هم نوم او هم دصفت کلمه ولري؟

لاندې جملې ولولئ او هغو عبارتونو ته ښه ځير شئ چې کرښه ترې لاندې ايستل شوې ده.

۱. هوښيار هلک هېڅکله په ناوړه عمل لاس نه پورې کوي.
۲. مهربانه مور تل خپلو ماشومانو ته پاملرنه کوي.
۳. روڼ لمر تياره نړۍ روښانه کوي.
۴. په لوړو ونو کې ډېرې مرغۍ ناستې دي.

په پورتنيو جملو کې (هوښيار، ناوړه، مهربانه، روڼ، تياره، او لوړې،) صفتونه دي چې د (هلک، عمل، مور، لمر، نړۍ، ونې) ترنومونودمخه راوړل شوي دي.

په پښتو ژبه کې صفت ترنوم (موصوف) څخه دمخه او کله کله وروسته راځي لکه،احمد شاه بابا، نازو انا، او صفتونه د مذکر او مونث مفرد او جمع په لحاظ د نوم تابع دي.			
لکه:	خوږناک،	خوږه مېنه،	پوه زده کوونکی
	خواږه ناکونه،	خوږې مېنې،	پوهه زده کوونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب آواز ولوله!
- د نوم او صفت ترمنځ د اړیکو په هکله معلومات ورکړه او په جملو کې یې د نوم او صفت ښېلګې د تختې پرمخ ولیکه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې په چوپتیا سره ولولي.
۲. لاندې صفتونه دې لومړی د موصوف یعنی د نوم سره یو ځای ولیکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

(تکړه، ښه ، قلم، تېره، زده کوونکی، چاړه، وېښتان، کتاب، لاسونه، کالي، تود، سوړ)

دلاندې تشو جملو ځایونه د چوکاټ په مناسبو صفتونو او نومونو سره په خپلو کتابچو بشپړې کړئ.

دا انار________________ دی.
دا ________________ خوږه ده.
دا کیله __________ خوږه ده.
د ________________ انګور خواږه دي.
د ________________ پوستکی __________ وي.

خوږ، منه، خوږه، کندهار، چارمغز، کلک

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکي په دې پوه شول چې په پښتو ژبه کې صفت د نوم څخه مخکې راځي؟
- زده کوونکي کولی شي چې له یاده داسې جملې ووایي چې د نوم او صفت ترمنځ اړیکې پکې وښیي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه داسې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي چې دنوم اوصفت ترمنځ اړیکې په کې وښیي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما يې ځان له تانه شم قربان
ته وينه دافغان ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد وطنه ته شې ښاد
موږه سربندوپه تا اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور يې هم مې ګور ته پلارېې هم مې مور
ته زړه دآسيا او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ يې دآريا او تاج يې ديما
ځاريږمه له تا افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعين مرستيال

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library